

Tartalomjegyzék

1. Általános jellemzők.....	1
A nyugdíjbiztosítási rendszerünk struktúrája.....	1
A nyugdíjbiztosítási járulékok mértéke, a nyugdíjrendszer finanszírozása	3
A nyugdíjbiztosítás irányítási és szervezeti rendszere	4
A nyugdíjbiztosítást szabályozó hatályos törvények:.....	5
Nyugdíjszabályok EU-s tagságunkkal összefüggő alakulása	5
2. Öregségi nyugdíjrendszer.....	7
A kötelezően biztosítottak személyi köre:.....	7
Az öregségi nyugdíj jogosultság feltételei.....	9
Ellátások.....	11
Eltartottak utáni kiegészítés.....	15
A nyugdíjak évenkénti emelése	15
Korai nyugdíjazás	15
Elhalasztott nyugdíjazás.....	17
Kereset melletti nyugdíj.....	17
A nyugdíjak adózása.....	17
4. Rokkantsági nyugdíjrendszer.....	18
Jogosultsági feltételek	18
Ellátások.....	19
5. Özvegyi nyugdíjrendszer	26
Jogosultsági feltételek	26
Ellátások számítása	27
Özvegyi nyugdíj megosztása.....	27
Évenkénti emelés.....	28
Adózás	28
6. Árvaellátás.....	29
Jogosultsági feltételek	29
Ellátások.....	29
Évenkénti emelés.....	30
Adózás	30
7. Egyéb hozzátartozói ellátás: a szülői nyugdíj.....	31
9. Baleseti rokkantsági és baleseti hozzátartozói nyugellátások	33
Jogosultsági feltételek	33
Ellátások.....	33
Az ellátás minimuma és maximuma	34
Kereseti korlátozás.....	34
Évenkénti emelés.....	34
Baleseti hozzátartozói ellátások.....	34
10. A magán-nyugdíjrendszer intézményrendszerének főbb jellemzői	35
A nyugdíjpénztárak alapítása, szervezete és működési, gazdálkodási rendje	35
Garancia Alap.....	43
Állami felügyelet	43

Nyugdíjbiztosítás

1. Általános jellemzők

A nyugdíjbiztosítási rendszerünk struktúrája

1998. január 1-jétől a kötelező nyugdíjbiztosítás rendszere - az ekkortól bevezetett reform eredményeként - gyökeresen megváltozott. A korábbi egységes pay-as-you-go rendszer részlegesen privatizálásra került, így a kötelező nyugdíjbiztosítás keretében létrejött a két pillérből álló ún. vegyes rendszer. Az I. pillér továbbra is ún. szolgáltatással meghatározott pay-as-you-go rendszerként működik és kb. 3/4 arányt képvisel. A II. pillér befizetéssel meghatározott tőkefedezeti elven és magánnyugdíjpénztári szervezeti keretekben működő magán-nyugdíjrendszer, amely a nyugdíj szolgáltatás kb. 1/4-ét nyújtja. [A két pillér 3/4:1/4 aránya modellszinten értendő.] A kétpilléres vegyes rendszerben a részvétel kötelező a pályakezdők számára, a többi biztosított szabad döntése alapján választhatott a vegyes rendszerbe átlépés és a hagyományos rendszerben maradás között. A kétpilléres kötelező nyugdíjrendszer a bevezetését megelőző időszakban, tehát 1998 előtt a hagyományos rendszerben szerzett várományokat ugyanúgy értékeli, mint a bevezetést követő időszakét. Ez azt jelenti, hogy a teljes társadalombiztosítási rendszerben korábban szerzett várományi időket a nyugdíjkiszámítási képlet az I. pillér nyugdíjképletével, vagyis 75%-os mértékkel veszi számításba. Ebből következik, hogy a vegyes rendszerbe átlépés a fiatalabb korosztályok számára előnyösebb, azért is, mert ők a hagyományos rendszerben kevés időt töltöttek, viszonylag rövid várományi idővel rendelkeznek, s hosszú idő áll rendelkezésükre a magánpénztári felhalmozások gyarapítására.

Magyarországon az előzetes várakozásokat felülmúlva, a vegyes nyugdíjrendszert a biztosítottak több mint fele választotta. 2006. végén a taglétszám 2.653 ezer fő volt, s a 19 magánnyugdíjpénztár befektetéseinek piaci értéke 1.590 milliárd forintot tett ki.

A kötelező biztosítási rendszer keretében kialakított kétpilléres nyugdíjrendszert egy harmadik pillér is kiegészíti: az 1993-ban bevezetett önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárakban szervezett időskori megtakarítások rendszere. Ez a pillér természetesen nyitva áll a hagyományos nyugdíjrendszerben maradtak számára is. Az időskorra történő önkéntes megtakarításokat az állam 1993 óta adókedvezményrel ösztönzi, jelenleg az adókedvezményt az egyén nyugdíjszámláján jóváírják. 2006. végén 69 önkéntes nyugdíjpénztár működött, taglétszámuk elérte az 1.360 ezer főt, a felhalmozott vagyon piaci értéke 719 milliárd forintot tett ki.

Az időskori szociális biztonsági rendszerünk további, - de nem nyugdíjbiztosítási eleme - az időskorúak 1998-ban bevezetett járadékrendszere. A nyugdíjbiztosítástól szervezetileg, és finanszírozását tekintve is elkülönülten működő szociális járadékrendszer keretében a helyi önkormányzatok a tényleges jövedelmi, vagyoni viszonyuk alapján rászoruló idős emberek számára nyújtanak egy minimális jövedelmet, illetve a meglévő nagyon alacsony jövedelmet egészítik ki erre a minimális szintre. 2007-ben az időskorúak járadékának összege az egyedül élők

esetében az öregségi nyugdíjminimum 95 %-a (25.770 Ft), a nem egyedül élőknél 80%-a (20.640 Ft). A 75 évnél idősebb egyedül élők járadéka az öregségi nyugdíjminimum 130 %-a (35.270 Ft). Ezt az ellátási formát az időskori szociális biztonsági rendszerünk „0” pillérének nevezzük.

Magyarországon a nyugdíjbiztosítás rendszere a biztosítottak túlnyomó többsége számára egységes rendszert alkot. Ez azt jelenti, hogy a szabályok teljesen azonosak a kereső tevékenységet folytatók döntő többsége számára, függetlenül attól, hogy azt milyen jogviszony formájában végzik (munkaviszonyban állnak, köztisztviselők, közalkalmazottak, önfoglalkoztatók, ipari, mezőgazdasági, kereskedelmi egyéni vállalkozók, társas vállalkozások tagjai, szellemi szabad foglalkozásúak, rendszeres, illetve eseti megbízási jogviszonyban állnak). Az egységes rendszerhez képest bizonyos kedvezményeket élveznek az alábbi társadalmi csoportok:

- a fegyveres testületek, az állambiztonsági és rendvédelmi szervek tagjai,
- a bányászok,
- az előadóművészek.

A kedvezmények az említett csoport tagjai számára az általános szabályok szerinti és általános mértékű nyugdíjbiztosítási járulék fizetése mellett járnak.

E csoportok kedvezményeiről külön jogszabályok rendelkeznek, mindezen kívül az általános szabályok vonatkoznak rájuk is. A kedvezmények általában életkorban és - a fegyveres testületeknél - ellátási mértékekben jelennek meg. A kedvezmények finanszírozási többletét nem a nyugdíjjárulékok fedezik, hanem ezt a központi költségvetés az állami Nyugdíjbiztosítási Alap részére átalány összegben megtéríti, így módon tehát a kedvezmények finanszírozása nem biztosítási alapon történik.

Magyarország időskori szociális biztonsági rendszerének struktúrája a következők szerint vázolható:

Kötelező nyugdíjbiztosítás: **I. pillér:** társadalombiztosítási pay-as-you-go nyugdíj (3/4 arány).

II. pillér: magánnyugdíj, tőkefedezeti rendszer

Azok a (nem pályakezdő) biztosítottak, akik egyéni döntésük szerint nem léptek át az I+II. pillérű = vegyes nyugdíjrendszerbe, teljes nyugellátásukat továbbra is a hagyományos társadalombiztosítási pay-as-you-go rendszerben kapják.

Önkéntes nyugdíjbiztosítás: **III. pillér:** tőkefedezeti, magánrendszer, amelyhez bárki, önkéntesen csatlakozhat.

Időskorúak szociális járadéka: **„0” pillér:** rászorultsági alapon a helyi önkormányzatok által nyújtott minimális, rendszeres szociális támogatás, amely a rászorultaknak alanyi jogon jár.

A nyugdíjbiztosítási járulékok mértéke, a nyugdíjrendszer finanszírozása

A **hagyományos rendszerben maradó biztosítottak** az Állami Nyugdíjbiztosítási Alapba teljesítik az összes – 2007-ben 29,5 %-os mértékű - nyugdíjjárulék-fizetési kötelezettségüket. Az aktuális bruttó havi kereset, jövedelem alapján meghatározott nyugdíjbiztosítási járulék mértéke, amely a munkaadót terheli 21 %, a munkavállalót terhelő járulék mértéke 8,5%.

A **vegyes nyugdíjrendszer tagjai** esetében a munkáltatót terhelő 21 %-os nyugdíjbiztosítási járulékot teljes egészében az Állami Nyugdíjbiztosítási Alapba kell fizetni. A munkavállalót terhelő 8,5%-os nyugdíjjárulékból 0,5%-ot szintén az Állami Nyugdíjbiztosítási Alapba, 8%-ot pedig a magán-nyugdíjpénztárba kell fizetni, amelyet az egyéni nyugdíjszámlára könyvelnek. Lehetőség van arra is, hogy az egyének, illetve a munkáltatók a 8 %-os befizetést 10%-ra kiegészítsék.

A munkáltatói járulékot az alkalmazottaknak kifizetett, és a vállalkozók, önfoglalkoztatók által realizált minden személyi jövedelemadó előlegköteles kereset, juttatás után kell számítani, beleértve a természetbeni juttatások pénzbeli értékét is (pl. étkezés, üdülési támogatás). A munkavállalót terhelő járulékot a munkáltatótól származó személyi jövedelemadóköteles pénzbeli kereset, jövedelem után kell fizetni, a természetbeni juttatásokat viszont nem kell az egyéni járulékfizetés alapjába számítani. A munkavállalót terhelő járulékot egy meghatározott jövedelemhatárig terjedő kereset-, illetve jövedelemrészek után kell fizetni. Ezt a határt a törvény 2007. évben évi 6.748.850 HUF, napi 18.490 HUF összegben határozta meg. . Az e szint feletti keresetrészek után az egyének nem kell a járulékot megfizetni. E jövedelemhatárt az egyidejűleg fennálló jogviszonyokból származó keresetek, illetve jövedelmek összegzésével kell alkalmazni. A munkáltatói járulékfizetési kötelezettség számításánál nincs felső jövedelemhatár, azt az átlagkereset kétszeres szintje feletti jövedelemrészekre is korlátozás nélkül meg kell fizetni.

2007. április 1-jétől a saját jogú nyugdíjas foglalkoztatott, a kiegészítő tevékenységet folytató egyéni vállalkozó és a kiegészítő tevékenységű társas vállalkozó is köteles a 8,5 %-os egyéni nyugdíjjárulékot megfizetni. Ennek ellenében 365 nap szolgálati időnként a nyugdíját a járulék alapjául szolgáló keresete, jövedelme havi átlagának 0,4-0,4 %-ával kell növelni.

A járulék-befizetés adminisztrációját, a beszedés, behajtás, ellenőrzés feladatait az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal látja el, amelyet a Pénzügyminisztérium felügyel.

Az Állami Nyugdíjbiztosítási Alapból teljesítik a hagyományos rendszer szerinti nyugdíjakat és a vegyes rendszerben a jövőben keletkező I. nyugdíjpillérbeli kötelezettségeket. Az Alap részére a központi költségvetés a magán-nyugdíjpénztári befizetések miatt kieső bevételt évente megtéríti. Az Alap ezután is fennmaradó esetleges hiányát szintén a központi költségvetés finanszírozza. Az említett jogcímen történő központi költségvetési megtérítést az államháztartásról szóló törvény rendelkezései garantálják. Az Állami Nyugdíjbiztosítási Alap a Magyar Köztársaság államháztartásának önálló, elkülönült fejezetét képezi.

A magán-nyugdíjpénztárakban felhalmozott egyéni befizetések, illetve azok befektetését szervező pénztárak nem képezik az államháztartás részét, az egyéni nyugdíjszámlán vezetett illetve jóváírt összegek az egyének magántulajdonát képezik. A pénztárak működéséhez az

alapítók különféle támogatásokkal járulnak hozzá (pl. épület, számítástechnikai infrastruktúra biztosítása, a személyzeti költségekhez hozzájárulás).

A nyugdíjbiztosítás irányítási és szervezeti rendszere

1998-ban a társadalombiztosítási nyugdíjbiztosítás irányítási rendszerében is érdemi változás történt. Az 1993-98 között működött önkormányzati irányítást közvetlen állami irányítási konstrukció váltotta fel. A kormányzati irányítás átmenetileg a Miniszterelnöki Hivatal, majd 1999. nyarától a Pénzügyminisztérium erre a célra kinevezett politikai államtitkárán keresztül valósult meg. 2001. január 1-től a Nyugdíjbiztosítási Alap felügyeletét és központi hivatali szerve irányítását közvetlenül a pénzügyminiszter látja el.

2002 júniusától az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság irányítása átkerült az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter feladatkörébe, jelenleg a szociális és munkaügyi miniszterhez tartozik.

A társadalombiztosítási rendszer - ideértve a hagyományos rendszert és az új vegyes rendszer I. pillérét - szakmai irányítása és a társadalombiztosítási nyugellátásra vonatkozó jogszabályok előterjesztése az egészségügyi, szociális és családügyi miniszter hatáskörébe tartozik. Az új vegyes rendszer II. pillére továbbá a III. pillér (az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak) a pénzügyminiszter szakmai irányítása alá tartozik. A magán-nyugdíjrendszerre, valamint az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárakra vonatkozó jogszabályok, továbbá a biztosítottakról és a járulékfizetéséről szóló jogszabályok előterjesztése szintén a pénzügyminiszter hatáskörébe tartozik.

A II. és a III. pillér állami felügyeletét 2000. április 1-jétől a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete látja el. 2000. április 1-je előtt a II. és a III. pillér felügyeletét a pénzügyminiszter alá tartozó Állami Pénztárfelügyelet látta el.

A magán-nyugdíjpénztárak és az önkéntes kölcsönös nyugdíjpénztárak non-profit elvű, demokratikusan működő intézményrendszert alkotnak, amelyben a döntéseket közvetlenül, illetve választott testületeken keresztül közvetve a tagok hozzák.

A következőkben részletesen bemutatjuk a kötelező nyugdíjbiztosítás keretében működő öregségi, rokkantsági, özvegyi nyugdíj és árvaellátás rendszerének magyarországi főbb jellemzőit, a jogosultsági feltételeket, a nyugdíjkiszámítási képletet, az ellátási mértékeket, a nyugdíjak minimális összegeit. Mindezeket a jellemzőket külön-külön prezentáljuk az új I. és a II. pillérre, valamint a hagyományos társadalombiztosítási pay-as-you-go rendszerre. Itt szögezzük le, hogy számos esetben külön az I. pillérre vonatkozó információkat nem említjük meg, s ennek az az oka, hogy azok sok esetben teljesen azonosak a hagyományos pay-as-you-go rendszerrel, így a jobb áttekintés érdekében csak az eltéréseket ismertetjük.

A nyugdíjbiztosítást szabályozó hatályos törvények:

A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény.

A magánnyugdíjról és a magán-nyugdíjpénztárakról szóló 1997. évi LXXXII. törvény.

A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény.

Nyugdíjszabályok EU-s tagságunkkal összefüggő alakulása

Az Európai Unióban a tagországok szociális biztonsági rendszerei – ezen belül a nyugdíjbiztosítási rendszerei – lényeges eltérést mutatnak mind a biztosításra kötelezettek, mind a jogosultsági feltételek, mind a nyújtott ellátások tekintetében. A tagországok belső rendszereinek jogharmonizációja jelenleg nem közösségi célkitűzés. Ez azt jelenti, hogy a nyugdíjrendszer szabályozása nemzeti hatáskörbe tartozik, így a magyar nyugdíjszabályokat az EU-tagság miatt nem kell megváltoztatni. E téren a tagországokat koordinációs kötelezettség terheli. Ennek célja, hogy a tagállamokon belül mozgó munkavállalók, önálló vállalkozók egy-egy tagországon belül szerzett jogosultságának és biztosítási kötelezettségének eltéréséből adódó hátrányokat kiküszöböljék. Ezeket a kötelezően alkalmazandó koordinációs szabályokat az 1408/71. (EGK) sz. tanácsi rendelet és ennek végrehajtására kiadott 574/72. (EGK) sz. tanácsi rendelet tartalmazzák. E koordinációs rendeletek a következő négy alapelvet érvényesítik:

- 1) Egyenlő elbánás elve, amely szerint a tagországok polgárai, az állampolgárságuktól függetlenül az egyes tagországok szociális biztonsági rendszereiben az egyes tagországok állampolgáraival azonos elbírálást élveznek, mind a jogosultságok, mind a kötelezettségek tekintetében.
- 2) Egy tagállam joghatósága alá tartozás elve, amelynek célja, hogy egyidejűleg párhuzamosan fennálló többes biztosítási kötelezettség (átfedés) ne keletkezzen. Főszabályként a munkavállalás helye szerinti tagállam jogszabályai alkalmazandók.
- 3) A jogosultságok összeszámításának elve, amely a több tagországban megszerzett jogosultságok védelmét biztosítja.
- 4) Az ellátások korlátlan exportálhatóságának elve, amely lehetővé teszi, hogy az egyszer már elismert jogosultságokat az érintettek korlátozás nélkül élvezhessék.

A koordináció szabályait a tagállamok szociális biztonsági, nyugdíjbiztosítási feladatai ellátására kijelölt igazgatási szervei és nemzeti bíróságai eljárásaik során kötelesek alkalmazni.

A koordinációs szabályok alkalmazása – konkrét példával szemléltetve – a nyugdíjszámításban a következőket jelenti.

Egy adott személy az EU három tagállamában dolgozott, és Magyarországon 10 év, Spanyolországban 8 év, Franciaországban 12 év, összesen tehát 30 év biztosítási időt szerzett. Önmagában a Magyarországon elért 10 év magyar nyugdíjra nem jogosítaná, hiszen a magyar szabályok szerint az öregségi nyugdíjra (részn nyugdíjra) jogosultsághoz jelenleg

legalább 15 év szükséges. A tagországokban szerzett jogosultságok összeszámításának elve azonban öt magyar nyugdíjra is jogosítja. A koordinációs szabályok szerint mind a három tagország köteles figyelembe venni a teljes életpálya alatt szerzett összeszámított biztosítási időket, a példában a 30 évet. A nyugdíjszámítás két lépésben történik. Először mindegyik tagország a saját belső szabályait alkalmazva meghatározza a 30 évhez tartozó nyugdíj elméleti összegét, mintha minden időt nála szereztek volna. A második lépésben a tagállamok a náluk elért biztosítási idő arányában kiszámítják az őket terhelő nyugdíjrészt. Ez azt jelenti, hogy a tagországokban számított elméleti nyugdíjösszegnek a 10/30-ad része lesz a magyar nyugdíjrész, a 8/30-ad része lesz a spanyol nyugdíjrész és a 12/30-ad része a francia nyugdíjrész. A példában jelzett személy így a három tagország nyugdíjfolyósító szervétől fog nyugdíjat kapni. A nyugdíjra jogosultság a tagországok nyugdíjkorhatárának elérésétől nyílik meg. A példa szerinti esetben a francia nyugdíjrészt a jelenlegi 60 év korhatártól, a magyar nyugdíjrészt a jelenleg férfiakra érvényes 62 év, nőkre érvényes átmeneti korhatártól, a spanyol nyugdíjrészt a jelenlegi 65 év korhatártól folyósítják, abba az országba, ahol a nyugdíjas lakik.

Ki kell emelni, hogy a koordinációs szabályokat a Magyarország EU-csatlakozási időpontja előtt és után biztosítási jogvisztonnyal rendelkező személyekre egyaránt kell alkalmazni, beleértve a korábban más tagországban biztosítási időt szerzett, már nyugdíjas személyeket is. Ez utóbbi esetben – a benyújtott igénybejelentés alapján – a magyar nyugdíj újraszámításra kerül, és az érintett tagországban is nyugdíj-megállapításra kerül sor.

A nyugellátások igénylésére az ún. E 200-as nyomtatványt kell használni, amely a nyugdíjbiztosítás igazgatási szerveinél szerezhető be. A koordinációs rendeleteken alapuló magyar nyugdíjakat a Közép-magyarországi Regionális Nyugdíjbiztosítási Igazgatóság fogja megállapítani. Több tagállamban szerzett biztosítási idő esetén a fő szabály az, hogy a nyugdíj-igénybejelentést az állandó lakóhely szerinti tagállam illetékes szervénél kell benyújtani. Ha az igénylő olyan tagállam területén él, amelynek jogszabályi hatálya alá nem tartozott, akkor az utolsó biztosítás helye szerinti tagállamban kell igényét bejelentenie.

2. Öregségi nyugdíjrendszer

A kötelezően biztosítottak személyi köre:

Magyarországon a kötelező nyugdíjbiztosítás kiterjed minden kereső tevékenységet folytató polgárra, tekintet nélkül arra, hogy tevékenységét milyen jogi formában végzi. A biztosítási kötelezettséget a törvényünk az EU-csatlakozás előtt is lényegében állampolgárságtól függetlenül szabályozta, ezért e téren csak minimális változtatások szükségesek.

A biztosítottak főbb csoportjai a következők szerint tagolhatók:

- Munkaviszonyban állók, ide sorolandók a közalkalmazotti, illetve közszolgálati jogviszonyban, ügyészségi szolgálati jogviszonyban, bírósági jogviszonyban, igazságügyi alkalmazotti szolgálati viszonyban, hivatásos nevelőszülői jogviszonyban állók, a fegyveres erők és a rendvédelmi szervek, valamint a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjai, fegyveres erők szerződéses állományú tagjai tekintet nélkül arra, hogy foglalkoztatásuk teljes vagy részmunkaidőben történik, s hogy mennyi a keresetük.
- A szövetkezetek tagjai, ha a szövetkezet tevékenységében munkaviszony vagy vállalkozási jellegű jogviszony keretében személyesen közreműködnek.
- A tanulószervezetek alapján szakképző iskolai tanulmányokat folytató tanulók.
- A keresetpótló juttatásban, munkanélküli járadékban, nyugdíj előtti munkanélküli segélyben részesülők.
- Az egyéni vállalkozók.
- A társas vállalkozók.
- A díjazás ellenében munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében (bedolgozói, megbízási, felhasználási szerződés alapján, egyéni vállalkozónak nem minősülő vállalkozási jellegű jogviszonyban, segítő családtagként) személyesen munkát végző személyek, amennyiben az e tevékenységéből származó, tárgyhavi járulékalapot képező jövedelmük eléri a minimálbér havi összegének 30 %-át, illetőleg naptári napokra annak harmincad részét.
- A munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében munkát végző személynek minősülnek azok is, akik alapítvány, társadalmi szervezet, egyesület, köztestület, közhasznú társaság, kamara választott tisztségviselői, az önkéntes kölcsönös biztosító pénztárak, a magán-nyugdíjpénztárak választott tisztségviselői, a helyi (települési) önkormányzat választott képviselői (tisztségviselői), társadalmi megbízatású polgármesterek, amennyiben járulékalapot képező jövedelemnek minősülő tiszteletdíjuk, díjazásuk eléri a minimálbér havi összegének 30 %-át, illetve naptári napokra annak 30-ad részét.
- Az egyházi személy, a szerzetesrend tagja.

Szünetel a biztosítás a fizetés nélküli szabadság, a munkavégzési (szolgáltatjeljesítési) kötelezettség alóli mentesítés, valamint az igazolatlan távollét időtartama alatt, kivéve

- ha a fizetés nélküli szabadságot három évesnél fiatalabb gyermek gondozása, vagy tizennégy évesnél fiatalabb gyermek után járó gyermekgondozási segélyre jogosultság, illetőleg tizenkét évesnél fiatalabb beteg gyermek otthoni ápolása címén vették igénybe,
- ha a munkavégzés alóli mentesítés idejére munkabér (illetmény), távolléti díj, táppénzfizetés történt, továbbá
- a sorkatonai (polgári) szolgálat ideje alatt.

Szünetel a biztosítás az előzetes letartóztatás, szabadságvesztés tartama alatt is, kivéve, ha a letartóztatottat az ellene emelt vád alól jogerősen felmentették, vagy a büntetőeljárást megszüntették, továbbá, ha az elítéltet utóbb a bíróság jogerősen felmentette. Szünetel továbbá az ügyvéd, a szabadalmi ügyvivő biztosítása arra az időtartamra, amelyre kamarai tagságát szünetelteti.

A kötelező biztosítás nem terjed ki:

- a külföldi állam diplomáciai képviselőjére, a képviselő személyzetének külföldi állampolgárságú tagjára, a diplomáciai mentességet élvező nemzetközi szerv külföldi állampolgárságú képviselőjére (munkatársára), a diplomáciai mentességet élvező nemzetközi szerv külföldi állampolgárságú alkalmazottjára, valamint az említett személyek Magyarországon tartózkodó külföldi állampolgárságú alkalmazottjára, továbbá a Magyarországon tartózkodó, az említett személyekkel együtt élő külföldi állampolgárságú házastársára és gyermekeire,
- a külföldi munkáltató által Magyarországon foglalkoztatott külföldinek minősülő személyre,
2004. május 1-től
- a magyar jogszabályok szerint be nem jegyzett külföldi munkáltató által a Magyarországon foglalkoztatott külföldi személyekre (ezt megelőzően a belföldiekre sem terjedt ki),
- harmadik ország állampolgára esetén, ha a munkavégzés kiküldetés, kirendelés, illetve munkaerő-kölcsönzés alapján történik és nemzetközi egyezmény másként nem rendelkezik, lényeges változás tehát, hogy ha a munkavégzés az itt nem említett formában történik, akkor a harmadik ország állampolgárára kiterjed a biztosítás.

Ez utóbbi változások az EU-s normákkal összehangolást szolgálják.

Az előbbieken említett nem biztosított személyek társadalombiztosítási ellátására azonban az általános szabályok szerinti kondíciókkal megállapodást lehet kötni.

Az egyidejűleg több biztosítással járó jogviszonyban álló személy biztosításának fennállását mindegyik jogviszonyban külön-külön kell elbírálni. A biztosítás az annak alapját képező jogviszony kezdetétől annak megszűnéséig áll fenn. A munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban munkát végző személyek biztosítását havonta kell elbírálni, és a biztosítási kötelezettség elbírálásánál az ugyanannál a foglalkoztatónál a naptári hónapban elért, járulékalapot képező jövedelmeket össze kell számítani.

E személyek biztosítása akkor is fennáll, ha

- táppénzben, baleseti táppénzben, terhességi gyermekágyi segélyben,
- gyermekgondozási segélyben, gyermeknevelési támogatásban, ápolási díjban részesülnek, továbbá
- katonai (polgári) szolgálatot teljesítenek,

amennyiben az ellátások folyósítását, illetőleg a katonai szolgálat teljesítését közvetlenül megelőző napon biztosítottak voltak.

A biztosítottnak minősülő személy biztosítással járó jogviszonyának 1997. december 31. napját követő időtartama szolgálati időnek számít, ha erre az időszakra az előírt nyugdíjjárulékot megfizették. Szolgálati időként kell figyelembe venni a szóban lévő időtartamot akkor is, ha a foglalkoztató a biztosított keresetéből, jövedelméből a nyugdíjjárulékot levonta, azonban annak befizetését részben vagy egészben elmulasztotta, függetlenül attól, hogy a nyugdíjjárulék behajtására tett intézkedés eredményre vezetett-e. Ha a biztosítás ténye, illetőleg a biztosítással járó jogviszony időtartamára vonatkozó adatok a társadalombiztosítási igazgatási szervek nyilvántartásaiból megállapíthatók, azonban a nyugdíjjárulék levonásának (befizetésének) ténye - a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv által beszerzett - okiratok (igazolások) alapján sem állapítható meg, vagy az okiratok (igazolások) hiányában, illetőleg a foglalkoztató megszűnése miatt nem bizonyítható, a nyugdíjjárulék levonását (megfizetését) vélelmezni kell.

A biztosítással járó jogviszony 1998. január 1. napját megelőző időtartamát az 1997. december 31-én hatályos jogszabályok alapján kell szolgálati időként figyelembe venni. Ezek a szabályok - néhány kivételtől eltekintve - lényegében megegyeznek a jelenleg hatályos szabályokkal. A kivételek közül kiemeljük, pl. a felsőfokú intézmény nappali tagozatán folytatott tanulmányok 1998. január 1-ét megelőző idejét, amely járulékfizetés nélkül szolgálati időnek számít, az ezt követő tanulmányi idő csak megállapodás keretében történő járulékfizetés esetén számítható be.

Az öregségi nyugdíj jogosultság feltételei

Minimális biztosítási (szolgálati idő)

- A hagyományos rendszerben és az I. pillérben a résznyugdíjhoz 15 év biztosítási, illetve járulékfizetési idő szükséges, a teljes nyugdíjra jogosultsághoz 20 évet kell teljesíteni. A biztosítási időbe járulékfizetés nélkül beszámítanak a betegszabadságon, táppénzen, terhességi-gyermekágyi segélyen töltött idők. A sorkatonaság idejét is figyelembe kell venni, ez esetben a járulékot a Nyugdíjbiztosítási Alap számára a központi költségvetés megfizeti. A gyermek 3, illetve 14 éves koráig igénybe vehető gyermekgondozási segély ideje is biztosítási időnek számít. Ez esetben a munkáltatói járulékot (21 %) a központi költségvetés, az egyéni járulékot (8,5%-ot, illetve magánnyugdíjpénztár tagja esetében 8 + 0,5 %-ot) pedig a GYES-t igénybe vevő szülő fizeti. Biztosítási időnek számít a munkanélküli ellátás ideje is, ez esetben a munkáltatói járulékot az ellátást folyósító munkaügyi központ fizeti, az egyéni járulékot pedig a munkanélküli ellátásból vonják le.

- A biztosítási éveket az alkalmazottaknál akkor is figyelembe kell venni, ha a munkáltató megsértve a szabályokat, nem fizette meg az előírt járulékot, illetve csak egy részét utalta át. A munkáltatói mulasztás következményeit ugyanis jogilag nem lehet a vétkes alkalmazottra hárítani. Ha azonban az egyéni vállalkozó, vagy a társas-vállalkozások tagjai nem fizetik be a járulékot, akkor ennek jogkövetkezményei vannak. Az egyéni vállalkozóknál 12 havi járuléktartozás esetén a működési engedélyt visszavonják. A társas vállalkozás tagja esetében azok a hónapok, amelyekre nem teljesítették a járulék befizetését, nem számítanak be a biztosítási időbe. A járuléktartozás utólagos megfizetése esetén korrigálják e biztosítási idők beszámításával a nyugdíjat.
- A II. pillérben minimális magán-nyugdíjpénztári tagsági idő nincs előírva. 180 hónapnál rövidebb tagdíjfizetési idő esetén a szolgáltatás egy összegben igénybe vehető.

Nyugdíjkorhatár

- Mindkét pillérben az öregségi nyugdíjra jogosító korhatár 1997-től fokozatos emelkedéssel, mindkét nem esetében egységesen a 62. évben van megszabva. A férfiaknál 60 évről, a nőknél 55 évről emelkedik a korhatár, két évente 1-1 évvel. A férfiaknál 2001-ben, az 1939-ben született korosztálynál teljesült első ízben a 62 év korhatár.

A nőknél 2009-ben, az 1947-ben született korosztálynál valósul meg először a 62 év korhatár. A korhatár emelésének 2009-ig érvényes átmeneti szabálya az érintett korosztályok számára a következő fokozatosságot, és a hosszabb biztosítási idővel rendelkezők esetében az alábbi emelt korhatár előtti nyugdíjazási feltételeket rögzíti:

Születési év	Új irányadó korhatár életkora	Nyugdíj-jogosultság éve	Korhatár előtti nyugdíjazás		Korhatár előtti nyugdíjazásra jogosító szolgálati idő (év)	
			Legkorábbi életkora	Legkorábbi dátuma	Csökkentés nélküli nyugdíjhoz	Csökkentett nyugdíjhoz
Nők						
1940	56	1996	55	1995	34	29-33
1941	57	1998	55	1996	34	29-33
1942	57	1999	55	1997	34	29-33
1943	58	2001	55	1998	35	30-34
1944	59	2003	55	1999	36	31-35
1945	60	2005	55	2000	37	32-36
1946	61	2007	56	2002	38	33-37
1947	62	2009	57	2004	38	33-37
Férfiak						
1938	61	1999	60	1998	37	32-36
1939	62	2001	60	1999	38	33-37

Ellátások

A nyugellátás számításának szabályai

A hagyományos rendszerben és az I. pillérben a nyugdíj összege függ a keresetek nagyságától és a biztosítási idő hosszától. A nyugdíj kiszámításához az 1988-tól a nyugdíjba vonulás időpontjáig elért kereseteket kell alapul venni.

Minden olyan keresetet, jövedelmet számba kell venni, amelyből az egyéntől járulékot levontak, illetve az önfoglalkoztatók maguk után befizették. Az egyes években elért bruttó keresetből az adott évi adótábla alkalmazásával levonják az arra jutó személyi jövedelemadót, s így az egyes évekre számított nettó kereseteket valorizálják a nyugdíjazást megelőző második év szintjére. 2008. január 1-jétől változnak a számítási szabályok. A bruttó keresetből levonják a biztosított által fizetett járulékokat, azaz a nyugdíjjárulékot, a magánnyugdíjpénztári tagdíjat, az egészségbiztosítási és a munkavállalói járulékot. E járulékokkal csökkentett keresetből kell számítani és levonni a személyi jövedelemadót. 2008. január 1-jétől teljes lesz a keresetek valorizálása is. Ez azt jelenti, hogy a nyugdíjazás évét megelőző minden év nettó átlagkeresetét a nyugdíjazás előtti év szintjére felszorozzák. A valorizációs szorzók az egyes évek országos nettó átlagkereset-növekedésének indexéből kerülnek kiszámításra, és minden évben az aktuális valorizációs szorzókat a kormányrendelet mellékletében közzéteszik. Az egyes évek ily módon valorizált nettó kereseteit összegzik és az 1988-tól biztosításban töltött napok figyelembevételével éves, illetve havi átlagot számolnak. Ebből az átlagos nettó keresetből a biztosítási évek számához rendelt rátával adódik az egyének induló nyugdíjának összege.

Biztosítási évek száma	Nyugdíjrátá a nettó átlagkereset %-ában
15	43,0
16	45,0
17	47,0
18	49,0
19	51,0
20	53,0
21	55,0
22	57,0
23	59,0
24	61,0
25	63,0
26	64,0
27	65,0
28	66,0
29	67,0
30	68,0
31	69,0
32	70,0
33	71,0
34	72,0
35	73,0
36	74,0
37	75,5
38	77,0
39	78,5

40	80,0
	És minden további évre 1,5-1,5 százalék

2008. január 1-jétől a 40 évnél hosszabb idővel rendelkezőknél a 40 év feletti időre a nyugdíjmérték évi 2-2 %-kal nő.

Az I. pillér nyugdíjrátája a fenti hagyományos rendszer szerinti rátának a 75%-a. Gyakorlatilag a hagyományos rendszer szerint kiszámítják a nyugdíj összegét, és annak a 75%-a lesz az I. pillérben szerzett nyugdíj. Ebből az is kitűnik, hogy az új kétpilléres nyugdíjrendszerbe átlépett biztosítottak számára az 1998-at megelőzően a hagyományos rendszerben szerzett korábbi teljes biztosítási időket az új rendszer 25%-kal leértékeli. Ez az a nyugdíjcsökkenés, amit a II. pillér várhatóan kompenzálni, sőt meghaladni fog, a befizetések minél hatékonyabb befektetése révén elérhető hozammal, s a pénztárak költségtakarékos működésével. A kompenzációt értelemszerűen befolyásolja a korábbi és az új rendszerben eltöltött biztosítási idők aránya is.

A nyugdíj alapjául szolgáló nettó átlagkeresetnek egy meghatározott összeg feletti része nem vehető teljes egészében számításba. Minden évben módosul az ún. csökkentett beszámítási skála. 2007-ben ez a következő:

202 001 forint alatti átlagkeresetrész	100 százalékát,
202 001 – 230 000 forint közötti átlagkeresetrész	90 százalékát,
230 001 – 259 000 forint közötti átlagkeresetrész	80 százalékát,
259 001 – 289 000 forint közötti átlagkeresetrész	70 százalékát,
289 001 – 318 000 forint közötti átlagkeresetrész	60 százalékát,
318 001 – 347 000 forint közötti átlagkeresetrész	50 százalékát,
347 000 forint feletti átlagkeresetrész	40 százalékát

kell a nyugellátás megállapításánál figyelembe venni.

A jelenlegi törvény 2013-tól nem a nettó, hanem a bruttó, vagyis a személyi jövedelemadóval nem csökkentett átlagkeresetből rendeli el a nyugdíjszámítást és új, a biztosítási éveket egyenlő növekménnyel értékelő nyugdíjráták alkalmazását is előírja, a következők szerint:

Biztosítási évek száma	Nyugdíjrátá a bruttó átlagkereset %-ában	
	A hagyományos rendszerben	Az I.pillérben
20	33,00	24,4
21	34,65	25,62
22	36,30	26,84
23	37,95	28,06
24	39,60	29,28
25	41,25	30,50
26	42,90	31,72
27	44,55	32,94
28	46,20	34,16
29	47,85	35,38
30	49,50	36,60
31	51,15	37,82
32	52,80	39,04
33	54,45	40,26
34	56,10	41,48
35	57,75	42,70
36	59,40	43,92
37	61,05	45,14
38	62,70	46,36
39	64,35	47,58
40	66,00	48,80
	És minden további évre 1,65-1,65 százalék	És minden további évre 1,22-1,22 százalék

A II. pillér szolgáltatásai járadéktípusú, illetve egyösszegű szolgáltatások lehetnek. Az egyösszegű kifizetések feltételeit a törvény egyértelműen szabályozza, s a járadéktípusokat is meghatározza. A pénztáraknak az előirtak közül legalább egyféle járadéktípust kötelezően nyújtaniuk *vagy* vásárolniuk kell, de többfélét is kínálhatnak, amelyet a szolgáltatási szabályzatukban kell meghatározniuk. A pénztártag egyéni számláján lévő összeget meghatározott esetekben a kedvezményezett öröklí. A többféle járadékszolgáltatást nyújtó pénztárak esetén azok közül a pénztártag szabadon választhat.

A nyújtható járadékszolgáltatások típusai a következők:

- a tag számára élete végéig havonta előre folyósított járadék (életjáradék),
- olyan életjáradék, amelyet a pénztár a nyugdíjszolgáltatás megkezdésének időpontjától számított, előre meghatározott időtartam (határozott időtartam) lejártáig a pénztártagnak, illetve kedvezményezettjének (örökösének), a meghatározott időtartam lejárta után a pénztártag élete végéig folyósít (elején határozott időtartamos életjáradék),
- olyan életjáradék, amelyet a pénztár a pénztártag részére élethosszig folyósít, majd annak halála után kedvezményezettje részére a pénztár szolgáltatási szabályzatában előre meghatározott időtartam lejártáig folyósít (végén határozott időtartamos életjáradék),

- kettő vagy több életre szóló életjáradék: a pénztártag és kedvezményezettje(i) részére járó nyugdíjszolgáltatás, amelyet addig folyósítanak, ameddig legalább egyikük életben van.

Az egyösszegű szolgáltatás a következő esetekben nyújtható:

- a pénztártag halála után a kedvezményezett részére az egyéni számlán lévő összeg kifizethető. Az egy összegben történő kifizetés helyett a kedvezményezett dönthet úgy, hogy az összeget a tagsági viszony folytatása mellett a pénztárban hagyja, vagy azt más pénztárba viszi át,
- annak a pénztártagnak a kérésére, aki a nyugdíjkorhatár eléréséig a különböző pénztárakban eltöltött tagsági viszonyának egybeszámításával sem fizetett 180 havi tagdíjat, kérésére egyösszegű kifizetés teljesíthető. Ha a pénztártag nem az egyösszegű kifizetést kéri, részére járadékszolgáltatást kell megállapítani.

A nyugdíj minimális és maximális összege

A hagyományos társadalombiztosítási nyugdíjrendszerben legalább 20 év biztosítási időt előíró teljes öregségi nyugdíj minimális összege 2007-ben havonta 27.130 HUF. Az I. pillérben a nyugdíjminimum az előbbinek a 75 %-a, vagyis 20.350 HUF. A résznyugdíjnak nincs minimuma.

A minimum szabály a további korlátozással is kiegészül, hogy a nyugdíj nem lehet több, mint a nyugdíjszámításhoz alapul szolgáló átlagkereset összege.

A II. pillér által nyújtott életjáradéknak nincs garantált minimuma.

A nyugdíjak maximális összege az I. pillérben és a hagyományos rendszerben nincs rögzítve, ezt közvetve szabályozza az egyéni nyugdíj járulékfizetés alapjaként szabályozott jövedelemhatár. Ennek összege 2007-ben napi 18.490 , évi 6.748.850 HUF. Ebből a nyugdíjba beszámítható maximális keresetből, a biztosítási idő hosszától és a kereset csökkentett beszámításától függően eltérő nyugdíjrátákkal eltérő egyéni nyugdíjmaximumok adódnak. Az eltéréseket tovább fokozza még az is, hogy a biztosítási plafon 1993-tól került alkalmazásra, 1988-1993 között nem volt maximálva a járulékfizetés és a nyugdíj alapjául beszámítható átlagkereset.

A II. pillérben elérhető járadék maximális összege nincs közvetlenül meghatározva. Ezt közvetve befolyásolja a tagdíjfizetési jövedelemhatár, amely azonos az I. pillérben és a hagyományos rendszerben előírt járulékfizetési jövedelemhatárral. Ezen kívül a II. pillérben elérhető járadék összege annál nagyobb, minél hosszabb ideig fizették a tagdíjat, s a pénztár minél kevesebb költséggel dolgozik és minél nagyobb befektetési hozamot ér el.

Eltartottak utáni kiegészítés

Magyarországon a nyugdíjas által eltartott hozzátartozók és gyermekek után a nyugdíjrendszer kiegészítő nyugdíjat, pótléket nem biztosít. Az eltartottak támogatása függetlenül attól, hogy a családfő nyugdíjas, munkanélküli vagy kereső, a nyugdíjbiztosítástól elkülönülten működő, személyi jövedelemadó terhére finanszírozott szociális rendszer keretében történik.

A nyugdíjak évenkénti emelése

A nyugdíjak évenkénti emelése 2000-től az árak és a keresetek növekedésének mértékéhez igazodik. Ezt megelőzően általában a keresetek növekedésével azonos mértékű nyugdíjindexálás valósult meg. 2000-ben a keresetek tervezett növekedésének 70%-ából és az árak tervezett emelkedésének 30%-ából számították a nyugdíjemelés mértékét, és ezt januárban realizálták. Ha az említett mutatók várható értéke a tervezettnél nagyobb, akkor november hónapban korrekciós nyugdíjemelés történik, januári visszamenőleges hatállyal. A novemberi korrekcióhoz a nyugdíjas fogyasztói ár növekedésének várható mértékét kell figyelembe venni, amennyiben az meghaladja az általános mértéket.

A hatályos törvény 2001-től az ún. svájci indexálás szabályát rendszerjelleggel rögzíti, vagyis ezt követően az árak és a keresetek növekedésének számtani átlagával azonos mértékű nyugdíjemelési rendszer érvényesül.

A törvény a nyugdíjak egységes %-os emelési módszerét is rögzíti, s a %-os emelésnél legkisebb és legnagyobb összeg nincs meghatározva. 2007. januárban a nyugdíjak 4 %-kal emelkedtek. A november havi kiegészítő emelés mértéke 2,4 %.

A 13. havi nyugdíj

2003-ban elkezdődött a 13. havi nyugdíjjuttatás fokozatos bevezetése. 2003 novemberében a nyugdíjasok a havi nyugdíj 25 %-át kapták, 2004-ben a havi nyugdíj 50 %-át két egyenlő részletben május és november hónapban fizették. 2005-ben a havi nyugdíj 75 %-a két egyenlő részletben március és november hónapban kerül kifizetésre, s végül 2006-ban és az azt követő években a nyugdíjasok a teljes 13. havi nyugdíjra jogosultak lesznek. A teljes 13. havi nyugdíj 2002. évhez képest 8,3 %-os nyugdíjemelésnek megfelelő többletjövedelmet tesz ki.

Korai nyugdíjazás

Magyarországon a korhatár fokozatos emeléséhez korosztályonként megszabott feltételek szerint lehetőség van az emelt korhatár előtti nyugdíjazásra, amelynek 2009-ig érvényes feltételeit és mértékeit a korhatár fokozatos emeléséről írt táblázat tartalmazza. Itt egy konkrét példával szemléltetjük a korai nyugdíjazási szabályt. Pl. az 1945-ben született nők emelt korhatára 60. életév, amelyet 2005-ben értek el. De a törvény megengedte számukra, hogy legkorábban 55 éves korukban, tehát 5 évvel az emelt korhatáruk előtt, 2000-ben

nyugdíjba vonuljanak. Azok, akik 37 év szolgálati idővel rendelkeznek, nyugdíjcsökkentés nélkül 55 éves koruk elérésekor jogosultak az öregségi nyugdíjuk csökkentés nélküli összegére. Azok azonban, akik csak pl. 35 év szolgálati idővel rendelkeznek, 55 éves korukban csökkentett összegű öregségi nyugdíjra jogosultak.

A csökkentés mértéke a következő:

- 36 év biztosítási idő esetén havi 0,1 %-os,
- 35 év biztosítási idő esetén havi 0,2 %-os,
- 34 év biztosítási idő esetén havi 0,3 %-os
- 33 év biztosítási idő esetén havi 0,4 %-os
- 32 év biztosítási idő esetén havi 0,5 %-os

nyugdíjcsökkentés történik, amit annyi hónapra kell számítani, ahányszor 30 naptári nappal az emelt korhatár előtt nyugdíjba vonulnak, vagyis ahányszor 30 naptári nap az emelt korhatárból hiányzik.

A példa szerinti esetünkben a 0,2%-os nyugdíjcsökkentést 60 hónapra kell számítani, így 12%-kal csökkentett nyugdíjat fognak megállapítani. Megjegyezzük, hogy a csökkentés nélküli korai nyugdíjazáshoz a biztosítási idő számításánál gyermekenként 1-1 évet, legfeljebb 3 bonusz évet a ténylegesen megszerzett időhöz hozzászámítanak. E gyermekkedvezmény miatti bonusz biztosítási idő a nyugdíj kiszámításánál nem kerül figyelembevételre, mert e kedvezménynek a funkciója kizárólag a korhatár előtti jogosultság megszerzésének segítése.

Az egészségre ártalmas, nehéz fizikai munkát végzők korkedvezményt élveznek. A korkedvezményes munkaterületeket a jogszabályok konkrétan meghatározzák. Az ilyen területeken végzett munka 10 év (férfi) ill. 8 év (nő) időtartama 2 év korkedvezményre jogosít, s minden további 5 év (férfi) ill. 4 év (nő) munkavégzés további 1-1 év korkedvezményt jelent. Pl. az a férfi, aki az adott munkaterületen 25 évet dolgozott, 5 évvel az általános korhatár előtt jogosult öregségi nyugdíjra.

A korkedvezménynek ez a rendszere számos problémát takar (pl. nem preventív, elfedi a munkáltatók munkavédelmi kötelezettségét), ezért a jövőben ennek átalakítása tervezett. 2007. január 1-jétől a foglalkoztatót és az egyéni vállalkozót korkedvezmény-biztosítási járulék terheli, melynek mértéke 13 %. E kötelezettséget azonban 2007-ben még a költségvetés teljes mértékben átvállalja. 2008-tól a 13 %-os járuléknak a 75 %-át, 2009-től az 50 %-át, 2010-től a 25 %-át viseli a költségvetés. Így 2011-től a teljes korkedvezmény-biztosítási járulékot az erre jogosító munkakörben foglalkoztatott után a munkáltató viseli.

A bányászok, ha a föld alatt meghatározott műszakszámot teljesítettek, életkoruktól függetlenül jogosultak öregségi nyugdíjra. A művészek 25 évi előadóművészi tevékenység alapján szintén életkoruktól függetlenül öregségi nyugdíjra jogosultak. A fegyveres és rendvédelmi szervek hivatásos állományába tartozók szintén korábban nyugdíjba vonulhatnak, általában az általános korhatárnál 5 évvel korábban. E kedvezményeket nem a nyugdíjjárulékból finanszírozzuk, hanem ezt a költségvetés a Nyugdíjbiztosítási Alap javára a korhatárig átalányösszegben megtéríti.

A II. pillérben nincsenek külön korhatár szabályok, a II. pillér szolgáltatásai legkorábban az I. pillér nyugdíjra jogosultságával egyidejűleg kezdődhetnek.

Elhalasztott nyugdíjazás

A 62 év korhatár felett dolgozók, ha nem vették igénybe a nyugdíjukat, 20 év biztosítási idejük már van és legalább 30 naptári napot tovább dolgoztak, nyugdíjpótlékban részesülnek. A nyugdíjpótlék mértéke az általános szabályok szerint kiszámított havi nyugdíjuk annyiszor 0,5%-a, ahányszor 30 hónapot a 62 év betöltése után ledolgoztak (pl. ha 64 éves korukig dolgoztak, akkor 24 hónap x 0,5% = 12%-kal növelt nyugdíjra jogosultak).

Kereset melletti nyugdíj

Magyarországon 2007. december 31-ig a nyugdíj korlátozás nélkül jár, függetlenül attól, hogy a nyugdíjas keresőtevékenységet folytat vagy nem. A 2006 novemberében kihirdetett törvénymódosítással 2008. január 1-jétől új szabályok érvényesek, amelyek csak a korhatár előtt nyugdíjba vonuló öregségi nyugdíjban részesülőkre vonatkoznak. A változtatás lényege, hogy 2008. január 1-jétől csak az a személy jogosult a korhatár (62 év) előtt nyugdíjra, aki megszünteti a biztosítási jogviszonyát. Ezt követően, ha a nyugdíj mellett kereső tevékenységet folytat, akkor meghatározott évi kereset elérése esetén a nyugdíj folyósítását – a naptári év végéig, illetve a 62. életév betöltéséig – szüneteltetni kell.

2008-ban az éves minimálbér összegét (a január havi minimálbér 12-szeresét) meghaladó halmozott kereset esetén kell szüneteltetni a nyugdíj folyósítását, a keresethatár túllépését követő hónap első napjától. Ezt a szabályt a 2008. január 1-jétől korhatár alatt nyugdíjba vonulóakra kell alkalmazni. A nyugdíjfolyósítás szüneteltetése 2010. január 1-jétől kiterjed a korhatár alatt lévő, nyugdíj mellett kereső tevékenységet végzőkre, függetlenül a nyugdíjba vonulásuk időpontjától. A korhatár (62 év) felett nyugdíjba vonulóakra nem lesz semmiféle korlátozó szabály.

A nyugdíjak adózása

A hagyományos rendszerből és az I. pillérből származó nyugdíjkifizetés után nem kell személyi jövedelemadót fizetni. Ha a nyugdíj mellett adóköteles egyéb jövedelem is van, akkor ez a jövedelem a nyugdíj összegét meghaladó adósáv szerint adózik.

A magánnyugdíjpénztári szolgáltatások közül az életjáradék és az egyösszegű szolgáltatás nyugdíjnak minősül, e kifizetések után nem kell személyi jövedelemadót fizetni. A haláleseti kifizetés nem nyugellátás, ezért – kedvezményesen – adóköteles, a kifizetés összegére az adótábla legmagasabb adókulccsal megállapított adó 50 %-a a számított adót csökkenti.

4. Rokkantsági nyugdíjrendszer

Jogosultsági feltételek

Rokkantsági nyugdíjra jogosult az a biztosított személy, aki

- egészségromlás, illetve testi vagy szellemi fogyatkozás következtében munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette és ebben az állapotában javulás egy évig nem várható,
- az előírt szolgálati időt megszerezte és
- rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánása előtti kereseténél. Lényegesen akkor kevesebb a kereset, ha az nem éri el a megbetegedés előtti kereset 80%-át.

Az öregségi nyugdíjas és a baleseti rokkantsági nyugdíjas rokkantsági nyugdíjra nem jogosult. Rokkantsági nyugdíj nem állapítható meg annak, aki saját rokkantságát szándékosan okozta, továbbá annak sem, aki az öregségi nyugdíjkorhatárt elérte, de még nem ment nyugdíjba. Ez utóbbi esetben a rokkant személy részére öregségi nyugdíj jár.

A rokkantsági nyugdíjra jogosultak mindazon biztosítottak, akik az öregségi nyugdíjra, feltéve, ha az előírt minimális szolgálati idővel rendelkeznek.

A munkaképesség-csökkenés minimális mértékét a törvény 67%-ban írja elő, s a rokkantak alábbi három csoportját különbözteti meg:

- III. csoportú rokkant az, aki munkaképességét legalább 67%-ban elvesztette, de nem teljesen munkaképtelen.
- II. csoportú rokkant az, aki munkaképességét teljes mértékben (100%-ban) elvesztette, de mások állandó gondozására nem szorul.
- I. csoportú rokkant az, aki munkaképességét teljes mértékben (100%-ban) elvesztette és mások állandó gondozására szorul.

A jogosultság legkorábban attól az időponttól kezdődik, amikortól az orvosi bizottság a munkaképesség-csökkenés kellő mértékét megállapította. Ha az orvosi bizottság a megrokkánás időpontjáról nem nyilatkozott, akkor a megrokkánás időpontjának az igénybejelentés napját kell tekinteni.

A jogosultság megszűnik akkor, ha a nyugdíjas

- már nem rokkant, egészségi állapota kellő mértékben javult, vagy
- rendszeresen munkát végez, és keresete négy hónap óta lényegesen nem kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél, vagyis ha eléri annak a 80 %-át.

A nyugdíjkorhatár betöltése után rokkantsági nyugdíjra jogosultság már nem keletkezhet.

A rokkantsági nyugdíj fenti jogosultsági feltételei 2007. december 31-ig érvényesek, 2008. január 1-jével egy új ellátás, a rehabilitációs járadék bevezetésével egyidejűleg bizonyos változások lesznek.

A jogosultsághoz szükséges minimális biztosítási idő az életkortól függően eltérő, az alábbiak szerint:

22 évesnél fiatalabbak	2 év
22-24 év közöttiek	4 év
25-29 év közöttiek	6 év
30-34 év közöttiek	8 év
35-44 év közöttiek	10 év
45-54 év közöttiek	15 év
55 év felettek	20 év.

Az a személy, aki az iskolai tanulmányai megszűnését követő 180 napon belül biztosítási jogviszonyt létesített, és 22 éves kora előtt megrokkant, biztosítási idejének tartamától függetlenül - akár pl. 1 nap biztosítási idő esetén is - jogosult rokkantsági nyugdíjra.

Ellátások

A nyugdíjak kiszámítása

A hagyományos társadalombiztosítási nyugdíjrendszerben és az új vegyes rendszer I. pillérében a rokkantsági nyugdíj mértéke függ

- a rokkant személy életkorától,
- a megszerzett biztosítási időtől,
- a rokkantság mértékétől, az előbbieken említett három csoport szerint.

A biztosítási időt és a nyugdíj alapjául figyelembe vehető átlagkeresetet ugyanúgy kell számítani, mint az öregségi nyugdíjnál.

A III. csoportba tartozó rokkantak nyugdíjának összege a hagyományos rendszerben a 35 évnél fiatalabbak számára 2 évnél kevesebb biztosítási időnél az átlagkereset 51 %-a, ez a mérték minden további biztosítási év esetén 0,5-0,5 %-ponttal nő egészen 25 évig, ahol eléri a 63 %-ot.

A 35 évnél idősebb III. csoportú rokkantak nyugdíjának összege a havi átlagkereset alábbi %-a:

Biztosítási idő, év	A havi átlagkereset százaléka				
	35-39	40-44	45-49	50-54	55-61
	Éves életkorban bekövetkezett megrokkulás esetén				
10	54,0	51,0	46,5	42,0	37,5
11	56,0	53,0	48,5	44,0	39,5
12	56,5	55,0	50,5	46,0	41,5
13	57,0	57,0	52,5	48,0	43,5
14	57,5	57,5	54,5	50,0	45,5
15	58,0	58,0	56,5	52,0	47,5
16	58,5	58,5	58,5	54,0	49,5
17	59,0	59,0	59,0	56,0	51,5
18	59,5	59,5	59,5	58,0	53,5
19	60,0	60,0	60,0	60,0	55,5
20	60,5	60,5	60,5	60,5	57,5
21	61,0	61,0	61,0	61,0	59,5
22	61,5	61,5	61,5	61,5	61,5
23	62,0	62,0	62,0	62,0	62,0
24	62,5	62,5	62,5	62,5	62,5
25	63,0	63,0	63,0	63,0	63,0

A II. csoportba tartozó rokkantak nyugdíjának összege 5 %-kal több, az I. csoportba tartozóké pedig 10 %-kal több, mint az előbbieken ismertetett III. csoportúaké.

A nyugdíj minimális és maximális összege

A rokkantsági nyugdíjak minimum összege 2007-ben

- a III. csoportú rokkantaknál: 27.130 HUF
- a II. csoportú rokkantaknál: 28.340 HUF
- az I. csoportú rokkantaknál: 29.370 HUF

A rokkantsági nyugdíjnak nincs közvetlenül meghatározott maximális összege, e tekintetben ugyanazok a közvetett tényezők hatnak, mint az öregségi nyugdíjknál, tehát a járulékfizetési plafon közvetve felülről korlátozza a nyugdíj összegét.

Nyugdíj melletti kereset

Nincs külön kereseti plafon meghatározva, a korlátozás gyakorlatilag a jogosultsághoz előírt feltételben érvényesül. Ez azt jelenti, hogy ha a rokkantsági nyugdíjas rendszeresen dolgozik és keresete négy hónapon keresztül meghaladja a megrokkánása előtti keresetének 80 %-át, akkor már nem jogosult rokkantsági nyugdíjra. A korhatár alatti öregségi nyugdíjra vonatkozó korlátozó szabály a rokkantsági nyugdíjra nem terjed ki.

Eltartottak utáni kiegészítés

Az eltartott házastárs és gyermek után rokkantsági nyugdíj-kiegészítés nem jár. Ugyanaz a helyzet, mint az öregségi nyugdíjasnál. A rokkantsági nyugdíjasnak az eltartott hozzátartozói a szociális ellátórendszer keretében kaphatnak támogatásokat.

Évenkénti emelés

Ugyanazok az automatikus indexálási szabályok érvényesek, mint az öregségi nyugdíjknál. A rokkantsági nyugdíjak emelésének mértéke és a módszere teljesen azonos az öregségi nyugdíjakéval.

A II. pillér jelenleg még nem tartalmazza a rokkantsági kockázatot. A magánpénztár tagja ha megrokkán, két lehetőség közül választhat. Az egyik lehetősége, hogy az egyéni nyugdíjszámláján lévő összeg erejéig szolgáltatást kér, ami lehet egyösszegű kifizetés illetve életjáradék is. Ez esetben az I. pillérből a hagyományos rendszernél ismertetett nyugdíjösszeg 75 %-a jár. A másik lehetősége, hogy az egyéni nyugdíjszámláján lévő összeget az Állami Nyugdíjbiztosítási Alapba visszautaltatja és ez esetben a hagyományos nyugdíjrendszer szerinti rokkantsági nyugdíjra lesz jogosult, oly módon, mintha át sem lépett volna a magánrendszerbe.

A 13. havi nyugdíj a rokkantsági nyugdíjban részesülőket is – az öregségi nyugdíjnál ismertetett fokozatos bevezetéssel – megilleti.

Az Országgyűlés az egészségkárosodást szenvedett személyek megmaradt, fejleszthető képességeire épülő rehabilitációjának, társadalmi reintegrációjának elősegítésére, továbbá a rehabilitáció időtartamára a jövedelemarányos keresetpótlás érdekében megalkotta a **rehabilitációs járadékról** szóló **2007.évi LXXXIV. törvényt**, amely 2008.január 1-jétől lép hatályba.

A következőkben e törvény fontosabb szabályait ismertetjük:

A törvény **hatálya** kiterjed

- a) arra a személyre, aki rehabilitációs járadékot a törvény rendelkezései alapján igényel,
- b) a rehabilitációs járadékra jogosult foglalkoztatójára ,
- c) a Nyugdíjbiztosítási Alap kezeléséért felelős nyugdíjbiztosítási szervre és a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervre,
- d) a rehabilitációs szakértői szervre,
- e) az állami foglalkoztatási szervre, és
- f) az állami adóhatóságra.

A törvény hatálya a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény 1. §-ában meghatározott személyre akkor terjed ki, ha az érintett személy az ellátás igénylésének időpontjában a szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz való jogát a Magyar Köztársaság területén gyakorolja, és a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény szerint bejelentett lakóhellyel rendelkezik.

A törvény rendelkezéseit a szociális biztonsági rendszerek koordinációjáról szóló közösségi rendeletek hatálya alá tartozó személyre és ellátásra a közösségi rendeletek, a szociális biztonsági tárgyú nemzetközi egyezmény hatálya alá tartozó személyre az egyezmény szabályai szerint kell alkalmazni.

Rehabilitációs járadékra az jogosult, aki

- a) 50-79 százalékos egészségkárosodást szenvedett, és ezzel összefüggésben a jelenlegi vagy az egészségkárosodását megelőző munkakörében, illetve a képzettségének megfelelő más munkakörben való foglalkoztatásra rehabilitáció nélkül nem alkalmas, és
- aa) kereső tevékenységet nem folytat, vagy
 - ab) a keresete, jövedelme legalább 30 százalékkal alacsonyabb az egészségkárosodást megelőző négy naptári hónapra vonatkozó keresete, jövedelme havi átlagánál, továbbá
- b) rehabilitálható, és
- c) az életkora szerint szükséges szolgálati időt megszerezte.

Rehabilitációs járadékra **nem jogosult** az, aki

- a) öregségi nyugdíjban, előrehozott öregségi nyugdíjban, csökkentett összegű előrehozott öregségi nyugdíjban, karkedvezményes nyugdíjban, rokkantsági nyugdíjban, baleseti rokkantsági nyugdíjban, öregségi járadékban, munkaképtelenségi járadékban, özvegyi járadékban, növelt összegű öregségi, munkaképtelenségi és özvegyi járadékban, korbetöltés címén járó özvegyi nyugdíjban, rokkantság címén járó özvegyi nyugdíjban,
- b) bányásznyugdíjban, korengedményes nyugdíjban, egyes művészeti tevékenységet folytatók öregségi nyugdíjában, szolgálati nyugdíjban, polgármester öregségi nyugdíjában vagy közszolgálati járadékában,
- c) terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, táppénzben, baleseti táppénzben,
- d) az Ft. alapján folyósított pénzbeli ellátásban,
- e) átmeneti járadékban, rendszeres szociális járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában, rokkantsági járadékban,
- f) a hadigondozottak és nemzeti gondozottak pénzbeli ellátásaiban, a nemzeti helytállásért elnevezésű pótlékban részesül.

A rehabilitációs járadék összege

A rehabilitációs járadék összege - a magánnyugdíj-pénztári tagságtól függetlenül - megegyezik a rokkantsági nyugdíj (III. rokkantsági csoport) összegének 120%-ával. A rehabilitációs járadék legkisebb összege megegyezik a rokkantsági nyugdíj legkisebb összegének (III. rokkantsági csoport) 120%-ával.

A rehabilitációs járadéknak a fentiek szerint megállapított összegét 50%-kal csökkenteni kell, ha kereső tevékenység folytatása esetén a rehabilitációs járadékban részesülő 3 egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének 90 százalékát, illetve annak a megállapítást követően a rendszeres nyugdíjemelés(ek) mértékével növelt összegét, de legalább a mindenkori kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összegét.

A rehabilitációs járadékot évente emelni kell. A rehabilitációs járadék évenkénti rendszeres emeléséről a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnek nem kell határozatot hoznia.

Eljárási szabályok

A rehabilitációs járadékra való jogosultság, a járadékban részesülőt érintő jog és kötelezettség megállapítására a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) rendelkezéseit kell alkalmazni. A rehabilitációs járadék iránti igény érvényesítésére, a jogorvoslatra, a jogalap nélkül felvett

ellátás visszafizetésére és megtérítésére, valamint a járadékból történő levonásra a Tny. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A rehabilitációs járadékot a rehabilitációs járadék, illetve a rokkantsági nyugdíj igénylésére rendszeresített nyomtatványon írásban, valamint elektronikus úton lehet igényelni.

A rehabilitációs járadékra való jogosultság elbírálásához az igénylő köteles a keresetéről, jövedelméről nyilatkozni, azt igazolni. A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére - ellenőrzés céljából - az állami adóhatóság 15 napon belül közli az igénylő keresetere, jövedelmére vonatkozó adatokat.

A rehabilitációs járadékkal kapcsolatos eljárás költség- és illetékmentes.

A bíróság a rehabilitációs járadékkal kapcsolatosan hozott érdemi határozat felülvizsgálata során a határozatot megváltoztathatja.

A rehabilitációs járadék iránti igény elbírálásához a rehabilitációs szakértői szerv a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére a megkereséstől számított 60 napon belül a külön jogszabályban meghatározottak szerinti komplex minősítést végez, és szakvéleményt ad

- a) az egészségkárosodás mértékéről,
- b) a szakmai munkaképességről,
- c) a rehabilitálhatóságról, a rehabilitáció lehetséges irányáról, valamint a rehabilitációs szükségletekről, továbbá a rehabilitációhoz szükséges időtartamról.

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv eljárása során a rehabilitációs szakértői szerv szakvéleményéhez kötve van.

A rehabilitációs szakértői szerv szakvéleményének megérkezéséig a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv az eljárását felfüggeszti.

Együttműködési kötelezettség, a rehabilitációs megállapodás

A rehabilitációs járadékra jogosult a rehabilitáció sikeres megvalósulása érdekében az állami foglalkoztatási szervvel történő együttműködésre köteles, amelynek keretében

- a) az állami foglalkoztatási szervvel írásbeli rehabilitációs megállapodást köt, továbbá
- b) teljesíti a rehabilitációs megállapodás mellékleteként meghatározott rehabilitációs tervben foglaltakat.

A rehabilitációs megállapodás tartalmazza:

- a) a rehabilitációs járadékban részesülő nyilatkozatát arra vonatkozóan, hogy
 - aa) vállalja az együttműködési kötelezettség teljesítését, valamint
 - ab) elfogadja a számára felajánlott megfelelő munkahelyet, valamint térítési kötelezettséggel nem járó képzési lehetőséget; továbbá
- b) a rehabilitációs járadékban részesülő önálló munkahelykeresésének formáit;
- c) az állami foglalkoztatási szerv által a rehabilitációs járadékban részesülőnek nyújtandó, külön jogszabályban meghatározott rehabilitációs szolgáltatásokat; valamint
- d) a rehabilitációs járadékban részesülőnek az állami foglalkoztatási szervnél történő jelentkezései gyakoriságát, a kapcsolattartás módját.

A rehabilitációs járadék megállapítása esetén a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv határozatában felhívja a járadékban részesülőt az együttműködési kötelezettség teljesítésére, egyben tájékoztatja az együttműködési kötelezettség megszegésének jogkövetkezményeiről. A rehabilitációs járadékban részesülő - a határozat és az alapjául szolgáló szakvélemény

bemutatásával - a határozat kézbesítésétől számított 10 munkanapon belül megkeresi az állami foglalkoztatási szervet a rehabilitációs megállapodás megkötése érdekében.

A rehabilitációs járadék megállapítása esetén a megállapító nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a határozat meghozataláról és annak jogerőre emelkedéséről haladéktalanul értesíti az állami foglalkoztatási szervet. Az állami foglalkoztatási szerv legkésőbb a jogerőre emelkedésről szóló értesítést követő 30 napon belül elkészíti és a rehabilitációs járadékra jogosulttal ismerteti a rehabilitációs megállapodásra tett javaslatát.

A rehabilitációs megállapodás megkötése során figyelemmel kell lenni a rehabilitációs szükségletekre, valamint az adott térség munkaerő-piaci feltételeire is.

Amennyiben a rehabilitációs járadékban részesülő kereső tevékenységet folytat, akkor rehabilitációját elsősorban ennek keretében kell megkísérelni. Ennek érdekében az állami foglalkoztatási szerv megkeresi a foglalkoztatót. A foglalkoztató a megkeresést követő 10 munkanapon belül köteles konzultációt folytatni a rehabilitációs intézkedések lehetőségéről. Ha a foglalkoztató a szükséges rehabilitációs intézkedéseket vállalja, akkor a rehabilitációs megállapodást ennek alapulvételével kell megkötöni.

A rehabilitációs megállapodás megkötését követően az állami foglalkoztatási szerv 3 munkanapon belül értesíti a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervet.

Amennyiben a rehabilitációs megállapodás az állami foglalkoztatási szervnek a javaslatételét követő 30 napon belül nem kerül megkötésre, az állami foglalkoztatási szerv kezdeményezi a nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv felé a járadéknak a megszüntetését.

A rehabilitációs járadékban részesülő 10 munkanapon belül köteles értesíteni az állami foglalkoztatási szervet, ha

- a) az egészségi állapotában tartós rosszabbodás következett be, illetve
- b) kereső tevékenységet folytat, vagy keresete, jövedelme megváltozott, illetve
- c) a rehabilitációs megállapodás alapjául szolgáló körülményeiben egyéb lényeges változás következett be.

Az ellátás időtartama

A rehabilitációs járadék a jogosultsági feltételek bekövetkezésének napjától, de legkorábban az igénybejelentés napjától állapítható meg.

Amennyiben az igénylő a fent meghatározott napon terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, táppénzben, baleseti táppénzben részesül, a rehabilitációs járadék az ellátás megszüntetésének napjától állapítható meg.

A rehabilitációs járadék a rehabilitációhoz szükséges időtartamra, de legfeljebb 3 évre állapítható meg.

Amennyiben az ellátás 3 évnél rövidebb időtartama eltelt, de a rehabilitáció még nem fejeződött be, a rehabilitáció sikeres megvalósulásának érdekében az időtartam legfeljebb egy alkalommal meghosszabbítható, de a teljes időtartam ebben az esetben sem haladhatja meg a 3 évet.

Az ellátásra jogosultság a megszüntetés utáni 24 hónapon belül feléled, ha az egyéb jogosultsági feltételek fennállnak, kizáró feltétel nem áll fenn.

Felülvizsgálat

A rehabilitációs járadékban részesülő egészségi állapotában történt tartós rosszabbodás esetén az állami foglalkoztatási szerv a nyugdíjbiztosítási igazgatási szervnél felülvizsgálatot kezdeményez.

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv vezetője a rehabilitációs járadékban részesülőt - a jogkövetkezményekről való tájékoztatás mellett - felülvizsgálat céljából történő személyes megjelenésre kötelezheti akkor, ha olyan tény vagy körülmény jut a tudomására, amely valószínűsíti, hogy a korábban megállapított egészségkárosodás a megállapítás időpontjában nem állt fenn vagy az a megállapítottnál kisebb mértékű volt.

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv a felülvizsgálat során megkeresi a rehabilitációs szakértői szervet a minősítés elvégzése céljából.

Az ellátás megszűnése, megszüntetése

Az ellátás megszűnik, illetve azt meg kell szüntetni, ha

- a) a rehabilitációs járadékban részesülő meghalt,
- b) a rehabilitációs járadékban részesülő az ellátás megszüntetését kérte,
- c) az ellátás időtartama eltelt,
- d) a rehabilitációs járadékban részesülő három naptári hónapot meghaladóan, egybefüggően külföldön tartózkodik,
- e) kereső tevékenység folytatása esetén a rehabilitációs járadékban részesülő 6 egymást követő hónapra vonatkozó keresetének, jövedelmének havi átlaga meghaladja a rokkantsági nyugdíj alapját képező havi átlagkereset összegének 90 százalékát, illetve annak a megállapítást követően a rendszeres nyugdíjmelés(ek) mértékével növelt összegét, de legalább a mindenkori kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összegét,
- f) a rehabilitációs járadékban részesülő egészségi állapotában olyan tartós rosszabbodás következett be, amely a rehabilitációt lehetetlenné teszi,
- g) a rehabilitációs járadékban részesülő az együttműködési kötelezettségét, illetve a rehabilitációs megállapodásban foglalt kötelezettségeit neki felróható okból nem teljesíti, vagy
- h) a rehabilitációs járadékban részesülő foglalkoztatására ismételten a foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítéséhez szükséges jognyilatkozat hiányában került sor.

5. Özvegyi nyugdíjrendszer

Jogosultsági feltételek

A jogosultság kiterjed a biztosítottak házastársára, az elvált házastársára és az élettársára. Özvegyi nyugdíjra az jogosult, akinek elhunyt házastársa, élettársa az öregségi, ill. a rokkantsági nyugdíjhoz szükséges biztosítási időt megszerezte, vagy öregségi, ill. rokkantsági nyugdíjasként hunyt el. Ez azt jelenti, hogy pl. a 40 évesen elhunyt biztosítottnak legalább 10 évi szolgálati idővel kell rendelkeznie, ennyi ugyanis erre az életkorra a rokkantsági nyugdíjra jogosító minimálisan előírt biztosítási idő hossza.

Az élettárs akkor jogosult özvegyi nyugdíjra, ha az élettársával annak haláláig legalább egy év óta megszakítás nélkül együtt élt és gyermekük született, vagy megszakítás nélkül 10 év óta együtt élt.

Ha a házasság megkötésekor a házastárs az öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt már betöltötte, az özvegye csak abban az esetben jogosult özvegyi ellátásra, ha a házasságból, ill. a korábbi együttélésből gyermek származott, vagy a házasság megkötésétől számított öt éven át megszakítás nélkül együtt éltek.

Az elvált, továbbá házastársától egy évnél hosszabb ideig külön élt személynek özvegyi nyugdíj csak akkor jár, ha a házastársától annak haláláig tartásdíjban részesült, ill. a bíróság részére tartásdíjat állapított meg.

A jogosultság és az ellátás tekintetében a szabályok mindkét nemre egységesek.

Az említett megözvegyült házastársak, élettársak életkorukra és minden egyéb feltételre (pl. kereső tevékenységet folytatnak vagy sem) tekintet nélkül jogosultak 1 évig ún. ideiglenes (alkalmazkodási) özvegyi nyugdíjra. Az ideiglenes özvegyi nyugdíj 1 évnél hosszabb ideig jár azoknak az özvegyeknek, akik másfél évesnél fiatalabb gyermeket nevelnek. Részükre az ideiglenes özvegyi ellátás a gyermek 18 hónapos korának eléréséig jár. Fogycékos, ill. tartósan beteg gyermek esetén az ideiglenes özvegyi nyugdíj a gyermek 3 éves koráig jár.

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj lejártát követően ún. állandó özvegyi nyugdíjra az jogosult, aki házastársa halálakor

- a reá irányadó öregségi nyugdíjra jogosító korhatárt betöltötte, vagy
- rokkant, vagy
- házastársa jogán legalább két árvaellátásra jogosult gyermeket tart el.

Állandó özvegyi nyugdíj akkor is jár, ha a fenti pontokban szereplő jogosító feltételek valamelyike a házastárs halálától számított 10 éven belül bekövetkezik.

Özvegyi nyugdíjra jogosultság szempontjából halálesetnek számít az eltűnés is, ha azt bíróság jogerősen megállapította. Az, aki házastársa, élettársa halálát a bíróság jogerős ítélete szerint - szándékosan okozta, özvegyi nyugdíjra nem jogosult.

Az özvegyi nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha az özvegy az öregségi nyugdíjra jogosító életkorának betöltése előtt házasságot köt.

Ellátások számítása

Az özvegyi nyugdíj annak a nyugdíjnak a százalékában van meghatározva, amely az elhunytat halálakor megillette, illetve, ha aktív korban hunyt el - rokkantsági nyugdíjasként megillette volna. Ez utóbbi esetben a III. csoportú rokkantsági nyugdíjat számítják ki az általános szabályok szerint, s ez képezi az özvegyi nyugdíj alapját. Ha azonban a nem nyugdíjasként elhunyt jogszerző I. vagy II. csoportos rokkantságát a halált megelőzően az illetékes orvosi bizottság által kiadott orvos-szakértői vélemény igazolta, akkor az I. vagy II. csoportos rokkantsági nyugdíjat kell kiszámítani és alapul venni.

Az ideiglenes özvegyi nyugdíj az elhunyt jogszerző nyugdíjának az 50 %-a, amelynek nincs minimuma és maximuma sem.

Az állandó özvegyi nyugdíj mértéke azon özvegyek számára, akik saját jogon nem részesülnek nyugdíjban, 60 %, akik saját jogon nyugellátást szereztek, azok számára 30%. Az állandó özvegyi nyugdíjnak minimuma és maximuma nincs.

Az özvegyi nyugdíjszabályok 1998. január 1-jével jelentős változáson mentek keresztül. Ezt megelőzően az állandó özvegyi nyugdíj mértéke is 50% volt, de a saját nyugdíj mellett a folyósítása nagymértékben korlátozott volt. Ha a két nyugdíj együttesen meghaladott egy előírt összeget -1997-ben 20.400 HUF-ot -, akkor az özvegyi nyugdíjból csak annyit folyósítottak, amennyi a saját nyugdíjat az előírt összegre kiegészítette. Ha pl. a saját nyugdíj, vagy az özvegyi nyugdíj önmagában is meghaladta az előírt összeget, akkor az egyik nyugdíjat egyáltalán nem folyósították. Az új szabályok ezt a korlátozást szüntették meg, s egyidejűleg az 50%-os özvegyi nyugdíj mértéket 1998-tól 20%-ra mérsékeltek, s az új szabályok visszamenőlegesen is alkalmazásra kerültek, a korábbi korlátozott folyósítás az érintett özvegyek számára megszűnt. Jelenleg a régi és az új szabályok átmeneti ideig párhuzamosan érvényesülnek. Erre azért is szükség van, mert a jogosultság a haláltól számított 10 éven belüli bekövetkezésre épül. Így a korábban megözvegyültek a régi és az új szabályok közül a számukra kedvezőbbet választhatják. Ha számukra az 50%-os özvegyi ellátás a saját nyugdíjukkal együttes korlátozó összeghatárral – 2007-ben 59.110 HUF - kedvezőbb, akkor ez jár részükre. Az összeghatár szempontjából figyelmen kívül kell hagyni az ösztönző nyugdíjpótlékot, a kivételes méltányosságból engedélyezett nyugdíjemelést.

Ha a korlátozás nélküli 30%-os özvegyi nyugdíj a kedvezőbb, akkor a saját nyugdíjuk mellett ezt korlátozás nélkül, az említett összeghatáron felül is megkapják. Az özvegyi nyugdíj összege az elvált jogosult özvegyek esetében a tartásdíjnál több nem lehet.

A fent ismertetett mértékek és összegek a hagyományos nyugdíjrendszerben maradt biztosítottak özvegyi nyugdíjára vonatkoznak. Az új rendszerbe átlépett biztosítottak özvegyei az I. pillérből az elhunyt jogszerző I. pillérbeli 75%-os ellátásából számított 60 %-os, illetve 30%-os özvegyi nyugdíjra jogosultak.

Özvegyi nyugdíj megosztása

Több jogosult esetén az özvegyi nyugdíjat közöttük egyenlő arányban meg kell osztani. Ha az elvált özvegy ennél kevesebb tartásdíjban részesült, akkor a reá jutó özvegyi nyugdíj

legfeljebb a tartásdíj összege lehet, s a fennmaradó rész a másik jogosult özvegyet illeti meg. Peres úton a megosztást a bírói ítélet módosíthatja.

A 13. havi nyugdíj az özvegyi nyugdíjban részesülőket is megilleti, az öregségi nyugdíjnál ismertetett fokozatos bevezetéssel és két részletben történő kifizetéssel.

Évenkénti emelés

Az özvegyi nyugdíjak évenkénti emelési rendszere azonos az öregségi nyugdíjakéval. Az özvegyi nyugellátási rendszerben nincs semmiféle kereseti korlátozó szabály, az ellátás egységesen jár, függetlenül attól, hogy az özvegy keres vagy nem.

Adózás

A bármely jogcímen járó özvegyi nyugellátás után nem kell személyi jövedelemadót fizetni, a mellette keletkező adóköteles jövedelem, a nyugdíj összegét meghaladó adósáv szerint adózik.

6. Árvaellátás

Jogosultsági feltételek

Árvaellátásra az a gyermek jogosult, ideértve a házasságban vagy az élettársi közösségben együtt élők egy háztartásban közösen nevelt, korábbi házasságból, élettársi együttélésből származó gyermeket is, akinek szülője haláláig az öregségi, ill. rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati időt megszerezte, vagy öregségi, ill. rokkantsági nyugdíjasként halt meg.

Az örökbe fogadott gyermeknek vér szerinti szülője jogán árvaellátás nem jár, kivéve, ha a gyermeket a vér szerinti szülő házastársa fogadta örökbe.

Árvaellátás jár a nevelt gyermeknek, a testvérnek és az unokának is, ha őt az elhunyt saját háztartásában eltartotta, és a gyermeknek tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs.

Nem érinti az árvaellátásra jogosultságot, ha a gyermek vagy életben maradt szülője házasságot köt, vagy örökbe fogadják.

Az árvaellátás - a jogosultsági feltételek megléte esetén - legkorábban a halál napjától kezdődően a gyermek 16. életévének betöltése napjáig jár. Ha a gyermek oktatási intézmény nappali tagozatán tanul, az árvaellátás a tanulmányok tartamára, de legfeljebb a huszonötödik életév betöltéséig jár. Ha a jogosultság megszűnése előtt a gyermek megrokkant, ennek tartamára az árvaellátás életkorra tekintet nélkül megilleti, feltéve, ha a szülő halála a gyermek említett életkora betöltése előtt következik be.

Iskolai tanulmányok címén azt a gyermeket is megilleti az árvaellátás, aki

- az iskola igazolása szerint betegsége, testi vagy szellemi fogyatékosága miatt tanulmányait magántanulónaként végzi,
- huszonöt évesnél fiatalabb és a felnőttoktatás keretében folytat tanulmányokat.

Iskolai tanulmányok címén az árvaellátás a tanulmányok befejezéséig a nyári szünet tartamára is jár.

Az árvaellátásra jogosultság a tanulói jogviszony szünetelése esetén is fennáll.

Ellátások

Az árvaellátás gyermekenként annak a nyugdíjnak a 30 %-a, ami az elhunytat öregségi, rokkantsági nyugdíjként, baleseti rokkantsági nyugdíjként halála időpontjában megillette, vagy megillette volna.

A nevelt gyermek árvaellátásába a vér szerinti szülő által fizetett tartásdíjat be kell számítani. Ha a fizetett tartásdíj eléri az árvaellátás összegét, az árvaellátás folyósítását szüneteltetni kell.

Ha a vér szerinti szülő tartási kötelezettségének nem, vagy nem teljes összegben tesz eleget, akkor az árvaellátás teljes, ill. arányos összege jár.

Az elhunyt szülő nyugdíjának 60 %-a jár annak a gyermeknek,

- akinek mindkét szülője elhunyt,
- akinek egyik szülője elhunyt, a másik szülője rokkant.

Ha a gyermek mindkét szülője után jogosult árvaellátásra, akkor annak a szülőnek a nyugdíja 60 %-át kell számára folyósítani, amelyik nagyobb összegű.

A vegyes nyugdíjrendszerbe átlépett biztosított árvái az I. pillérből az elhunyt szülő I. pillérbeli 75%-os ellátásából számított 30%-os, illetve 60%-os árvaellátásra jogosultak.

Az ellátás minimuma és maximuma

Az árvaellátás minimuma 2007-ben 23.080 HUF.

Maximálva az árvaellátás összege nincs.

Az I. pillérben a minimum 17.310 HUF, amely a hagyományos rendszer minimumának a 75%-a.

Évenkénti emelés

Az árvaellátás évente ugyanúgy emelésre kerül, mint az öregségi nyugdíj.

A 13. havi nyugdíj az árvaellátásban részesülőket is megilleti, az öregségi nyugdíjakkal ismertetett fokozatos bevezetéssel és két részletben történő kifizetéssel.

Adózás

Az árvaellátás után nem kell személyi jövedelemadót fizetni, a mellette keletkező adóköteles jövedelem az árvaellátás összegét meghaladó adósáv szerint adózik.

7. Egyéb hozzátartozói ellátás: a szülői nyugdíj

Szülői nyugdíjra az a szülő jogosult, akinek a gyermeke az öregségi, ill. rokkantsági nyugdíjhoz szükséges szolgálati idő megszerzése után, vagy öregségi, ill. rokkantsági nyugdíjasként halt meg, ha

- a szülő a gyermekének halálakor rokkant, vagy a hatvanötödik életévét betöltötte, és
- a szülőt a gyermeke a halálát megelőző egy éven át túlnyomó részben eltartotta.

Az előbbi feltételek fennállása esetén szülői nyugdíjra jogosult az a nevelőszülő is, aki a nevelt gyermeket tíz éven át eltartotta.

Annak a szülőnek, aki gyermeke halálakor nem volt rokkant, szülői nyugdíj csak abban az esetben jár, ha az elhalálozástól számított tíz éven belül megrokkant, és tartásra köteles és képes hozzátartozója nincs.

A jogosultság a nagyszülőre is kiterjed, ha unokája tartotta el.

A szülői nyugdíj mértéke azonos az özvegyi nyugdíj mértékével. Ha tehát a szülőnek nincs saját nyugdíja, akkor 60 %-os, ha van, akkor 30%-os mértékű szülői nyugdíj jár. Ha a szülői nyugdíjra többen jogosultak, azt közöttük - az özvegyi nyugdíj megosztására vonatkozó rendelkezések alkalmazásával - egyenlő arányban meg kell osztani. A szülői nyugdíj emelésére, a 13. havi juttatásra az özvegyi nyugdíjknál érvényes szabályok vonatkoznak.

8. A II. pillér hozzátartozói ellátásai

A II. pillér a hagyományos nyugdíjrendszerhez képest az elhalálozás kockázatát igen sajátosan kezeli. A jelenlegi szabályok a következők. Az aktív pénztartag a magántulajdonát képező nyugdíjszámláján lévő összegre kedvezményezettet, illetve több kedvezményezettet jelölhet meg. Ha a pénztartag nem jelöl meg kedvezményezettet, akkor a törvényes örökösöket kell kedvezményezetteknek tekinteni. Örökös hiányában a pénztartag egyéni számláján lévő összeg a Garancia Alapra száll. Az aktív pénztartag halála esetén a kedvezményezettek a számlán lévő összeget egyösszegű szolgáltatás formájában felvehetik. De megtehetik azt is, hogy a pénztárban hagyják, s egyidejűleg belépnek a pénztárba, s a számlán lévő összeget a pénztár befekteti. A kedvezményezettek megtehetik azt is, hogy más pénztárba átviszik az örökölt összeget.

A II. pillérben a fentiekől eltérő más megoldásra is lehetőség van. A pénztartag, *vagy* halála után a kedvezményezettek oly módon rendelkezhetnek, hogy a számlán lévő összeget átutaltatják az Állami Nyugdíjbiztosítási Alapba. Ez esetben a hagyományos nyugdíjrendszerben maradékkal azonos özvegyi nyugdíjat, árvaellátást, szülői nyugdíjat kapnak (az I. pillérbeli 75 %-os ellátás helyett 100 %-os ellátást) ugyanúgy, mintha az elhunyt jogszerző nem lépett volna át az új vegyes nyugdíjrendszerbe.

Ez a megoldás abban az esetben realizálható, ha a megjelölt kedvezményezett személyek megfelelnek az özvegyi nyugdíjra, az árvaellátásra és a szülői nyugdíjra jogosultság előbbiekben ismertetett feltételeinek.

Ha a pénztartag járadékosként hal meg, akkor az elején határozott időtartamos vagy a végén határozott időtartamos, illetve a két vagy több életre szóló életjáradék választásával gondoskodhat a hozzátartozóiról. Ha csak egy életre szóló járadékot választott magának, akkor halála esetén itt nincs öröklés, s nincs az Állami Nyugdíjbiztosítási Alapba átutalási lehetőség.

9. Baleseti rokkantsági és baleseti hozzátartozói nyugellátások

Jogosultsági feltételek

A jogosultak köre megegyezik az öregségi, rokkantsági nyugdíjra jogosultak személyi körével.

Az üzemi baleset vagy foglalkozási betegség esetén a jogosultsághoz előzetes biztosítási idő nincs előírva, jogosult az is baleseti nyugellátásra, aki csak pár nap biztosítási idővel rendelkezik.

A baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság további feltételei teljesen azonosak a rokkantsági nyugdíjével, értelemszerűen azzal az eltéréssel, hogy a 67%-os munkaképesség csökkenés üzemi baleset vagy foglalkozási betegség miatt következett be.

Baleseti rokkantsági nyugdíjra tehát az jogosult, aki munkaképességét 67%-ban túlnyomóan üzemi baleset következtében elvesztette, és rendszeresen nem dolgozik, vagy keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti keresetnél.

Baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosult az is, aki munkaképességét 50%-ban szilikózis következtében vesztette el, és nem dolgozik, vagy szilikózisveszély-mentes munkakörben, illetőleg munkahelyen

- nem rendszeresen dolgozik, vagy
- keresete lényegesen kevesebb a megrokkánás előtti kereseténél, nem éri el annak 80%-át.

A baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság megszűnik, ha a nyugdíjas munkaképesség-csökkenése a 67 - szilikózis miatt az 50 - %-ot már nem éri el.

Állapotjavulás nélkül is megszűnik a baleseti rokkantsági nyugdíjra jogosultság akkor, ha a nyugdíjas rendszeresen dolgozik és keresete négy hónap óta lényegesen - 80 %-nál - nem kevesebb annál a keresetnél, amelyet a megrokkánás előtti munkakörében rokkantság nélkül elérhetne. A baleseti sérült részére ebben az esetben - a baleseti rokkantsági nyugdíj helyett - baleseti járadékot kell megállapítani.

Ellátások

Az ellátás kiszámítása

A baleseti rokkantsági nyugdíj összegét a rokkantsági nyugdíj megállapítására vonatkozó rendelkezések szerint, vagy ha az kedvezőbb, a balesetet megelőző egyévi, nyugdíjárulék alapját képező kereset alapján kell meghatározni.

A baleseti rokkantsági nyugdíj mértéke a rokkantság fokától és a biztosítási idő tartamától függ. A rokkantság fokának megfelelően - a III. rokkantsági csoportba tartozik az, aki munkaképességének a 67 - szilikózis miatt az 50 - százalékát elvesztette, de nem teljesen munkaképtelen,

- a II. rokkantsági csoportba tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, de mások gondozására nem szorul,
- az I. rokkantsági csoportba tartozik az, aki teljesen munkaképtelen, és mások gondozására szorul.

A baleseti rokkantsági nyugdíj összege az előbbi rokkantsági csoportok sorrendjében a havi átlagkereset 60, 65, illetőleg 70 %-a. A baleseti rokkantsági nyugdíj összege a szolgálati idő minden éve után a havi átlagkereset 1 százalékaival emelkedik.

Az ellátás minimuma és maximuma

A baleseti rokkantsági nyugdíj minimuma:

- a III. rokkantsági csoportban havi 27.200 HUF
- a II. rokkantsági csoportban havi 28.560 HUF
- az I. rokkantsági csoportban havi 29.530 HUF.

Maximum: a számítás alapjául szolgáló egyéni átlagkereset összege, ennél ugyanis a baleseti rokkantsági nyugdíj a megállapításkor több nem lehet.

Kereseti korlátozás

A szabályok megegyeznek a rokkantsági nyugdíjakkal.

Évenkénti emelés

A baleseti rokkantsági nyugdíjakat évente az öregségi, a rokkantsági nyugdíjakkal azonos mértékben és módon kell emelni.

A 13. havi nyugdíj a baleseti rokkantsági nyugdíjban részesülőket is megilleti, az öregségi nyugdíjnál ismertetett fokozatos bevezetéssel.

Baleseti hozzátartozói ellátások

Ha a halál üzemi baleset következtében történik, akkor a hozzátartozók - özvegyek, árvák, szülők - az elhunyt jogszerző biztosítási idejének tartamától függetlenül jogosultak azokra az ellátásokra, amelyeket a 4.-5.-6. fejezetekben ismertettünk. A baleseti rokkantsági nyugdíjas halála esetén a hozzátartozói akkor is jogosultak ellátásra, ha a nyugdíjas nem üzemi baleset következtében halt meg.

A hozzátartozók személyi körére, az ellátások mértékére, összegére, minimumára és maximumára, az évenkénti emelésére, a 13. havi juttatásra és az adózásra a 4.-5.-6. fejezetekben szereplő általános szabályok vonatkoznak.

10. A magán-nyugdíjrendszer intézményrendszerének főbb jellemzői

A nyugdíjpénztárak alapítása, szervezete és működési, gazdálkodási rendje

Nyugdíjpénztárt alapíthatnak

- a munkáltatók, illetve több munkáltató közösen,
- szakmai kamarák külön-külön vagy együttesen,
- szakmai egyesületek külön-külön vagy együttesen, illetve szakmai kamarákkal együttesen is,
- munkavállalói illetve munkáltatói érdekképviseltek külön-külön vagy együttesen, illetve az előző szervezetekkel együttesen is.

A fővárosi, megyei önkormányzatok nyílt pénztárként területi pénztárat alapíthatnak, vagy több önkormányzat együttesen regionális területi pénztárat alapíthat.

A pénztár részére tagszervezést természetes jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság a pénztárral kötött szerződés alapján végezhet.

A nyugdíjpénztár jogi személy, melynek szervei:

- a közgyűlés, részközgyűlés vagy küldöttgyűlés,
- az igazgatótanács,
- az ellenőrző bizottság,
- a szervezeti és működési szabályzat szerint létrehozott szakértői bizottságok.

A pénztárak érdekeik képviselőjére és közös céljaik megvalósítására szövetséget hozhatnak létre. A szövetség jogi személyként működő társadalmi szervezet, amely a pénztárak működésére vonatkozóan szakmai ajánlásokat is ad.

Az igazgatótanács a pénztár ügyvezető szerve.

Az igazgatótanács létszáma páratlan számú, legalább 7 fő. Az igazgatótanácsban biztosítani kell a pénztártagok képviselőjét. Az igazgatótanács megbízatása megválasztásától számított öt évig, illetőleg addig tart, amíg az öt évre megválasztott küldöttközgyűlés mandátumának lejártát követően az új közgyűlés alakuló ülésén új igazgatótanácsot nem választ. Az igazgatótanács elnökének csak olyan személy választható meg, aki felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

Az igazgatótanács

- gondoskodik a közgyűlés hatáskörébe tartozó döntések előkészítéséről, a közgyűlési határozatok végrehajtásáról,
- gondoskodik a pénztár könyveinek szabályszerű vezetéséről,
- meghatározza a pénztár üzletpolitikáját,

- elfogadja a vagyonkezelési és vagyonértékelési, továbbá a szolgáltatási szabályzatot,
- dönt a vagyonértékelés módjáról, vagyonkezelő kiválasztásáról, valamint a pénztár adminisztrációs és nyilvántartási tevékenysége végzésének módjáról - szükség szerint - az e tevékenységet végző szervezet kiválasztásáról,
- gondoskodik a pénztár zavartalan működéséről. Ennek érdekében a közgyűlés által elfogadott pénzügyi terv és a jogszabályok keretei között átcsoportosításokat hajthat végre. Az átcsoportosítás nem csökkentheti a fedezeti tartalékot,
- a jogszabályok keretei között dönt a saját tevékenységi és a biztonsági tartalékok feltöltéséről, illetve felhasználásáról,
- elfogadja ügyrendjét.

Az igazgatótanács gyakorolja az ügyvezető felett a munkáltatói jogokat, kinevezi és felmenti az ügyvezető helyettesét (helyetteseit) és a főkönyvelőt.

Az igazgatótanácsnak legalább 3 havonként kell ülést tartania. Az ügyvezető az igazgatótanács ülésein tanácskozási joggal részt vesz. Az igazgatótanács üléseit össze kell hívni akkor is, ha azt a közgyűlés határozata előírta, illetve ha az ellenőrző bizottság vagy az igazgatótanács tagjainak egyharmada, vagy az ügyvezető kéri.

Az igazgatótanács ülése határozatképes, ha azon a tagoknak legalább a fele jelen van.

Az igazgatótanács határozatait - amennyiben az SzMSz másként nem rendelkezik - a jelenlévő igazgatótanácsi tagok szavazatainak egyszerű többségével hozza. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt.

Az igazgatótanács minősített többséggel - az igazgatótanács tagjai kétharmadának egyetértésével - határoz:

- a közgyűlés elé terjesztendő éves beszámoló elfogadásáról,
- az ügyvezető, a vagyonkezelő és a letétkezelő – 2007. január 1-jétől csak nyílt pályázat útján történő - kiválasztásáról,
- hatáskörei gyakorlásának átruházásáról.

A pénztárat

- az igazgatótanács elnöke és a pénztár egy képviseleti joggal felruházott alkalmazottja,
- az igazgatótanács 2 tagja,
- a pénztár 2 képviseleti joggal felruházott alkalmazottja,
- az ügyvezető és a pénztár egy képviseleti joggal felruházott tisztségviselője együttesen képviseli.

Képviseleti joggal a pénztár alkalmazottját vagy tisztségviselőjét az igazgatótanács ruházhatja fel.

A közgyűlés által megválasztott - legalább 5 vagy legfeljebb 7 tagú ellenőrző bizottság fő feladata és hatásköre a következő:

- Az ellenőrző bizottság feladata, hogy rendszeresen vizsgálja és ellenőrizze a pénztár gazdálkodását, számvitelét, ügyvitelét, a pénztár fizetőképességének és kötelezettségvállalásainak összhangját. Az ellenőrző bizottság nyílt pályázat alapján tesz javaslatot a közgyűlésnek a könyvvizsgáló személyére.
- Az ellenőrző bizottság megállapításait évente a közgyűlés elé terjeszti. Az ellenőrző bizottság kérheti az igazgatótanács soron kívüli összehívását, ha ezt az ellenőrzés során tapasztaltak szükségessé teszik.
- Az ellenőrző bizottság köteles megvizsgálni a hatáskörébe tartozó, a közgyűlés elé terjesztendő jelentéseket és az igazgatótanács éves beszámolóját. Az ellenőrző bizottság hatáskörébe tartozó kérdésekben az ellenőrző bizottság jelentése nélkül a közgyűlés érvényesen nem határozhat. Az ellenőrző bizottság jelentését az éves beszámolóról és a pénzügyi tervről a közgyűlés előtt, azokkal együtt megtekinthetővé kell tenni a tagság számára.

Az ellenőrző bizottság elnökének csak felsőfokú végzettséggel rendelkező személy választható.

A pénztárak tevékenységéhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket a törvény tételesen előírja, és részletesen szabályozza. Ennek lényege, hogy minden nyugdíjpénztár köteles:

- ügyvezetőt (helyettes ügyvezetőt),
- a számviteli rendért felelős személyt (főkönyvelőt),
- befektetésekért felelős vezetőt,
- biztosítás matematikust (aktuáriust),
- könyvvizsgálót,
- jogászt,
- belső ellenőrt

alkalmazni, illetve foglalkoztatni.

A pénztáraknak rendelkezniük kell a beszámolási rendszerhez, a nyilvántartási követelményekhez igazodó számítástechnikai eszközökkel is.

Az ügyvezetőnek büntetlen előéletűnek kell lennie, felsőfokú pénzügyi, közgazdasági vagy jogi végzettséggel, legalább 2 éves, a pénztári tevékenységben hasznosítható szakmai gyakorlattal, valamint pénztárüzemi vezetői tevékenységre feljogosító szakvizsgával kell rendelkeznie.

Az ügyvezető felelős az igazgatótanács határozatainak végrehajtásáért, a pénztár eredményes működéséért, folyamatos ügyviteléért, gyakorolja a pénztár alkalmazottai felett a munkáltatói jogokat azok kivételével, amelyeket a törvény, illetőleg az SzMSz a közgyűlés vagy az igazgatótanács hatáskörébe utal.

Az igazgatótanács jogsértő határozata, illetve utasítása esetén az ügyvezető az ellenőrzőbizottsághoz, illetve a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéhez fordulhat.

A pénztár köteles könyvvizsgálót igénybe venni. A könyvvizsgáló nem lehet a pénztár alapítója, tagja, a pénztár ügyvezetője, igazgatótanácsának, ellenőrzőbizottságának tagja, az alapító tulajdonosa, az alapító könyvvizsgálója, az alapító vezető tisztségviselője, vezető beosztású alkalmazottja, illetve a vagyongazdálkodó, valamint gazdálkodása nyilvántartását végző szervezet és a letétkezelő könyvvizsgálója és közeli hozzátartozója.

A könyvvizsgálói feladatot ilyen tevékenység folytatására jogosult szervezet is elláthatja. Ebben az esetben az előbbi követelményeket a szervezetnek a könyvvizsgálói tevékenységet végző dolgozójára kell alkalmazni.

A könyvvizsgáló megbízatása legfeljebb 5 éves időtartamra szólhat, amely nem hosszabbítható meg. 2007-től azonban a megbízatás lejártát követő 2 év elteltével ismétellen elláthatja a könyvvizsgálói feladatokat ugyanannál a pénztárnál. Ugyanazon könyvvizsgáló egyidejűleg legfeljebb 5 pénztárnál bízható meg könyvvizsgálói feladatok ellátásával.

A könyvvizsgáló betekinthez a pénztár könyveibe, az igazgatótanács és az ellenőrzőbizottság tagjaitól, a pénztár alkalmazottaitól felvilágosítást kérhet, a pénztár tartalékait, szerződéseit, bankszámláját, értékpapír-állományát megvizsgálhatja. Jelen lehet az igazgatótanács és az ellenőrzőbizottság ülésein, a közgyűlésen köteles részt venni.

A könyvvizsgáló a pénztár közgyűlése elé terjesztett beszámolót és pénzügyi tervet köteles megvizsgálni abból a szempontból, hogy azok valós adatokat tartalmaznak-e, illetve megfelelnek-e a jogszabályok előírásainak, és köteles véleményét ismertetni. E nélkül a közgyűlés érvényes határozatot nem hozhat.

Ha a könyvvizsgáló tudomást szerez arról, hogy a pénztár vagyonának, vagy fedezeti tartalékának jelentős csökkenése várható, köteles az ellenőrzőbizottságot és a pénztár igazgatótanácsát tájékoztatni, továbbá a pénztár közgyűlésének összehívását kezdeményezni és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének bejelenteni.

Ha a pénztár közgyűlését az igazgatótanács - nyolc napon belül - nem hívja össze, arra a könyvvizsgáló jogosult. Ha a pénztár közgyűlése nem hozza meg a szükséges döntéseket, a könyvvizsgáló köteles értesíteni a Pénzügyi Szervek Állami Felügyeletét és a bíróságot.

A biztosításmatematikus a pénztárral munkaviszonyban vagy megbízásos viszonyban állhat, büntetlen előélete és megfelelő szakirányú végzettsége kell legyen. A biztosításmatematikus ellenjegyzzi a pénzügyi tervet, az éves beszámolóban az aktuáriusi értékelést, a biztosításmatematikai statisztikai jelentést, a tartalékok képzésére és mértékére vonatkozó számításokat, továbbá a biztosítóintézzettel kötendő kockázatmegosztást célzó szerződéseket és az ezekre vonatkozó adatok helytállóságát, a számítások helyességét, valamint igazolja a rendelkezésre álló adatok teljes körűségét és a számítások alapjául szolgáló módszerek megfelelőségét.

A pénztár befektetésekért felelős - értékpapír-forgalmazási és ingatlanforgalmazói szakvizsgálóval rendelkező - vezetőt abban az esetben is köteles alkalmazni, ha a vagyongazdálkodói tevékenység ellátását vagyongazdálkodó szervezetre bízta.

A pénztárak gazdálkodására szigorú törvényi előírások vonatkoznak, mert a pénztárvagyon befektetése és kezelése a II. pillérből származó nyugdíj szolgáltatások igen fontos garanciális eleme. A pénztár a vagyona befektetése keretében tulajdont szerezhet a pénztár vagyonának

befektetését és kezelését, a pénztár adminisztrációs és nyilvántartási, járadékszolgáltatási, behajtási feladatait ellátó szervezetben.

A pénztár a gazdálkodása során elért bevételeit kizárólag a szolgáltatások fedezetének biztosítására, a szolgáltatások szinten tartására, illetve fejlesztésére, valamint a gazdálkodás költségeinek fedezetére fordíthatja, abból tartalékot képez. A pénztár vagyona sem osztalék, sem részesedés formájában nem fizethető ki.

A pénztár gazdálkodásából származó bevétel a társasági adó és helyi iparüzési adókötelezettség tekintetében nem minősül vállalkozási bevételnek.

A pénztár köteles pénzforgalmát hitelintézetnél vezetett pénzforgalmi számlán bonyolítani. A pénztár a pénzforgalmi számla alszámláin bonyolíthatja le többek között a befektetési tevékenységéhez, szolgáltatási tevékenységéhez, a tagdíj gyűjtéséhez, valamint a szervezete működéséhez kapcsolódó pénzforgalmat.

A pénztáraknak a pénzügyi tervezési tevékenységüket is szigorú törvényi követelmények betartásával kell végezniük. A törvény többek között előírja a pénztár rövid távú és hosszú távú pénzügyi tervekészítési kötelezettségét és annak részletes tartalmát is. Így pl. a pénzügyi tervnek tartalmaznia kell a pénztár bevételeit és kiadásait meghatározó adatokat, így a taglétszám várható alakulását, a szolgáltatások meghatározását, várható igénybevételét és értékét, az előrelátható bevételeket, ezen belül elkülönítetten a tagdíjat, a befektetések várható hozamát és az egyéb bevételeket, a várható kiadásokat, ezen belül elkülönítetten a szolgáltatások, a működés, a befektetések kiadásait és az egyéb kiadásokat, az egyéni számlák és a szolgáltatási tartalékok közötti, a szolgáltatás megállapításakor esedékes átcsoportosítást, valamint a befektetéssel, továbbá a szolgáltatással kapcsolatos tartalékok képzését.

A várható kiadások között külön-külön kell kimutatni a szolgáltatások típusonkénti kiadásait, a szolgáltatásokhoz kapcsolódó kiadásokat, az átlépő tagok által a más pénztárba átvitt, a tag követelésének megfelelő összeget, a folyó működés kiadásait költségnemenkénti bontásban, a pénzügyi befektetéseket, az értékesítésre kerülő eszközök nyilvántartott értékét, a pénztári tartalékok befektetéséhez kapcsolódó kiadásokat, a hitel törlesztésének, visszafizetésének kiadásait. A pénzügyi tervnek a tartalékok alakulását a gazdálkodási és befektetési szabályokkal összhangban kell tartalmaznia: a tartalék nyitó állományát, a tartalék befektetését, a tartalék eszközértékében beálló változásokat, a tartalék záróállományát. A tartalékok alakulásán belül ki kell mutatni az előre látható vagyontértékelési különbözetet.

A pénzügyi tervnek ki kell térnie a működéssel kapcsolatos bevételek és költségek, ráfordítások bemutatására, valamint a működési tartalék alakulására is. A fedezeti, illetve likviditási tartalékon belül külön kell tervezni az egyéni számlákról a szolgáltatások fedezetének képzését a szolgáltatási tartalékokban, a hozamkiegyenlítési és demográfiai tartalékok, illetve a szolgáltatásokhoz kapcsolódó egyéb biztonsági tartalékok alakulását. Az éves pénzügyi terv negyedéves ütemezésben készül. A hosszú távú terv elsődlegesen a pénztár várható működési költségei és szolgáltatásai fedezete alakulását mutatja be. A hosszú távú pénzügyi terv az éves pénzügyi tervhez képest egyszerűsített szerkezetben, az időszakon belül éves ütemezésben készül, kiegészítve a hosszú távra alkalmazott feltételezésekkel.

2007. évtől korlátozó szabály érvényes a befizetett tagdíjból illetve a tagok befektetési hozamából levonható költségekre. 2007-ben legfeljebb 6 %, 2008. január 1-jétől legfeljebb

4,5 % vonható le a működési és a likviditási tartalék javára. A fennmaradó összeget teljes egészében a tagok egyéni számláján kell jóváírni.

A pénztár a közgyűlés által elfogadott pénzügyi tervét a közgyűlést követő 30 napon belül megküldi a Pénzügyi Szervek Állami Felügyeletének, aki azt ellenőrzi és átdolgoztathatja. A pénztárak vagyonkezelésének szabályai a biztonságot, a kockázatok minimalizálását helyezik előtérbe.

A pénztártagok által választható befektetési portfóliót a pénztáraknak 2008. december 31-ét követően kötelezően alkalmazni kell, de már 2007. január 1-jétől alkalmazhatják. Ennek lényege, hogy a pénztár a tagnak felkínál háromféle összetételű befektetési portfóliót, amelyek közül választhat. A három típusú összetételt a jogszabályok a következőképpen határozzák meg:

- a klasszikus portfólió: zömében állampapírokat és más alacsony kockázatú értékpapírokat tartalmaz;
- a kiegyensúlyozott portfólió: mérsékelt arányban foglal magában nagy kockázatú befektetési formákat (például részvényeket, vállalati kötvényeket, ingatlanokat);
- a növekedési portfólió: jelentős arányú benne a nagy kockázatú befektetés.

Ha a pénztár már 2007-ben is felajánlja a portfólióválasztást, de a tag nem kíván élni vele, a pénztár automatikusan besorolja

- a növekedési portfóliósok közé, ha 15 évnél több van neki hátra a nyugdíjkorhatár betöltéséig;
- a kiegyensúlyozott portfólióval rendelkezők közé, ha 5-15 éve van hátra a nyugdíjkorhatárig;
- a klasszikus portfóliósok közé, ha öt éven belül lesz nyugdíjas korú.

A besorolást a tag felülbíráhatja, kivéve, ha a nyugdíjkorhatárig öt évnél kevesebb van hátra, ekkor ugyanis semmiképp sem lehet növekedési portfóliós.

A pénztárnak a befektetési teljesítmény mérését és nyilvánosságra hozatalát a választható portfóliónként kell megtennie.

A pénztár a kockázatok mérséklése és az egyoldalú függőség megelőzése érdekében befektetéseit minden esetben köteles befektetési eszközcsoportok szerint megosztani (befektetési portfólió szabályok).

A befektetéseket úgy kell megválasztani, hogy az egyes befektetések hozama a lehető legkisebb mértékben függjön más befektetések hozamától.

A pénztár vagyonkezelését:

- maga végezheti,
- szerződésben részben vagy egészben külső vagyonkezelőre bízhatja.

A pénztár vagyonkezelését abban az esetben végezheti vagyonkezelő megbízása nélkül, részben vagy egészben önállóan, ha vagyonkezelési és vagyonértékelési szabályzattal rendelkezik, és megfelelő képesítéssel rendelkező szakembert alkalmaz. A vagyonkezelési költség is korlátozottan számolható el. A vagyonkezelési díj és a pénztár által a maga kezelte

vagyon illetve vagyონrész után elszámolt vagyonkezelési költség sem együttesen, sem külön-külön nem haladhatja meg a tárgyévi átlagvagyonnak 2007-ben a 0,9 %-át, 2008-ban a 0,8 %-át.

Pénztári vagyonkezelő csak olyan befektetési vállalkozás, pénzügyi intézmény vagy befektetési alapkezelő lehet,

- amely tevékenységét az Állami Pénz és Tőkepiaci Felügyelet engedélye alapján folytatja, vagy
- az Európai Unió más tagállamában van székhelye és nyugdíjalapok kezelésére van engedélye, és tevékenységét határon átnyúló szolgáltatás keretében vagy magyarországi fióktelepe útján folytatja.

A pénztár - a pénztár vagyonának kezelését, illetve nyilvántartásának, szolgáltatásának és adminisztrációjának, továbbá behajtó szervezetének végzését ellátó, a pénztár tulajdonában levő szervezetek kivételével - nem szerezhethet gazdálkodó szervezetben egy évnél hosszabb időtartamra annak jegyzett tőkéje 10 százalékát meghaladó mértékű közvetlen tulajdoni részesedést.

A pénztár nem szerezhethet tulajdoni részesedést olyan gazdálkodó szervezetben sem, amely ellen csőd vagy felszámolási eljárás van folyamatban, illetve amely ellen a tárgyévet megelőző 2 évben csőd- vagy felszámolási eljárást folytattak.

A pénztár

- a) az általa alapított vagy tulajdoni részesedése mellett működő szolgáltatók kivételével nem szerezhethet tulajdoni részesedést olyan gazdálkodó szervezetben, melyben a pénztárat alapítók, a pénztár tagjainak munkáltatói, illetve a pénztár részére támogatást nyújtó személy, szervezet és pénztári szolgáltató tulajdoni részesedése meghaladja a gazdálkodó szervezet jegyzett tőkéjének 10 százalékát,
- b) az állampapírok kivételével az egy kibocsátó által kibocsátott értékpapírba a pénztári eszközök legfeljebb 10 százalékát fektetheti be,
- c) az állampapírok és a nyíltvégű befektetési alap befektetési jegyeinek kivételével nem szerezhetheti meg az egy kibocsátó által kibocsátott értékpapírok 10 százalékot meghaladó mértékű részét.

Egy bankcsoporthoz tartozó hitelintézetnél elhelyezett betétek - a pénzforgalmi számla kivételével -, valamint az ugyanazon bankcsoporthoz tartozó szervezet által kibocsátott értékpapír együttes értéke nem haladhatja meg a pénztári eszközök 20 százalékát.

A pénztár - az általa alapított vagy tulajdoni részesedése mellett működő szolgáltatók kivételével - a pénztári eszközöket kizárólag az alábbi eszközökben tarthatja:

- a) tőzsdén, vagy más elismert piacon jegyzett értékpapír;
- b) olyan értékpapír, melynek kibocsátója kötelezettséget vállalt az adott értékpapír fél éven belüli bármely az a) pont szerinti piacok valamelyikére történő bevezetésére, és a bevezetésnek nincs törvényi vagy egyéb akadálya;
- c) olyan, az előző pontokban meghatározott feltételeknek meg nem felelő tagsági jogokat megtestesítő értékpapír, amelyre a vételt megelőző 30 napon belül

folyamatosan legalább két befektetési szolgáltató nyilvános módon visszavonhatatlan vételi kötelezettséget jelentő árfolyamot tesz közzé;

- d) hitelviszonyt megtestesítő értékpapír;
- e) befektetési jegy, kockázati tőkealap-jegy, illetőleg kollektív befektetési értékpapír;
- f) jelzáloglevél;
- g) ingatlan;
- h) határidős ügyletek;
- i) opciós ügyletek;
- j) lekötött betét;
- k) folyószámla;
- l) házipénztár;
- m) repó- (fordított repó-) ügyletek;
- n) swapügyletek;
- o) értékpapír- kölcsönzési ügyletből származó követelések.

A pénztári vagyon piaci értéken történő értékelését munkanaponként kell elvégezni, amely a könyvviteli nyilvántartásokban az eszközöknél értékelési különbözetként, illetve a forrásoknál értékelési különbözet tartalékként jelenik meg. Az értékelési különbözetet a befektetések kamat nélküli értéke alapján kell meghatározni. A piaci értékelési különbözetet a könyvviteli nyilvántartásokban csak az üzleti év mérleg fordulónapjára, illetve a negyedév utolsó napjára vonatkozóan kell kimutatni.

A pénztár a befektetési tevékenységének eredményét és a kiadások költséghatékonyságát bemutató mérőszámokat (a pénztári teljesítménymérés mutatóit) a pénztártagok és a nyilvánosság tájékoztatása, az összehasonlíthatóság és a pénztárrendszer egészének áttekinthetősége érdekében nyilvánosságra hozza. A befektetési teljesítményt az eszközök piaci értékelésére épülő hozamszámítással kell mérni.

Az eszközértékelés célja, hogy valós képet adjon a pénztár portfoliójában található eszközökről, illetve az azon alapuló jogokról, azok értékének óvatosságon alapuló és a piac értékítéletét figyelembe vevő, egyenkénti értékelésével.

Garancia Alap

A magán-nyugdíjpénztárak, illetve tagjaik számára az egyik legfontosabb garanciális elem a pénztárak Garancia Alapja (továbbiakban: Alap). Minden pénztár a törvény erejénél fogva tagja az Alapnak és negyedévente a tagdíjbevétele legfeljebb 0,4 %-át garanciaadíjként köteles befizetni. Az Alap jogi személy és 7 tagú igazgatóság irányítja. Az Alap működésének törvényességi felügyeletét a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete látja el.

Az Alap fő feladata, hogy az átmenetileg olyan pénzügyi nehézséggel küzdő pénztárak számára, amelyek esedékes szolgáltatási kötelezettségüket a tagjaik számára nem képesek teljesíteni, pénzügyi segítséget nyújtson annak érdekében, hogy a pénztártagok követelésüket időben megkapják. Az Alap másik kiemelkedő feladata a pénztárak szolgáltatási tartalékának a kiegészítése, abban az esetben, ha az aktuáriusi értékelés szerint a járadék folyósításának időszakában a szolgáltatási tartalék szintje a likviditási tartalék demográfiai, illetve hozamkiegyenlítési tartalékának felhasználása után sem éri el a szolgáltatásra jogosult pénztártagok tagonként meghatározott követelésének összegét.

Az érintett pénztárak az Alap részére kötelesek az onnan fizetett összegeket visszatéríteni. Egyidejűleg az Alap a Pénzügyi Szervek Állami Felügyeleténél hivatalból köteles kezdeményezni az érintett pénztár vizsgálatát és a személyes felelősség megállapítását.

Az Alap egyik fontos feladata, hogy a pénztárak befektetési tevékenységét elemezze a hozam és a járadékszolgáltatás fedezetének szempontjából, s a problémás esetekre tegyen javaslatot a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete felé.

Állami felügyelet

A magán-nyugdíjrendszer szigorú állami felügyelet mellett, szigorú törvényi szabályozás keretei között működik. A Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete

- ellenőrzi, hogy a pénztárak betartják-e a rájuk vonatkozó jogszabályi előírásokat,
- elbírálja a pénztárak működési, illetve tevékenységi engedély kérelmeit,
- azon pénztárakhoz, amelyeknél érdemi problémát észlel, felügyeleti biztost nevez ki, intézkedési terv készítését írhatja elő, felelősségre vonást kezdeményezhet, tagfelvételi zárlatot rendelhet el, a pénztár tevékenységét felfüggesztheti, kezdeményezheti a bíróságnál a felszámolási eljárást, felügyeleti bírságot szabhat ki az igazgatótanács vagy a felügyelő bizottság tagjaival, továbbá a pénztárral szemben,
- működteti a pénztárak központi nyilvántartási ellenőrzési és információs rendszerét,

Az ellenőrzés és intézkedési jogosítványok további eszközeivel együtt az állami felügyelet a pénztárak működését olyan garanciával övezi, amely megakadályozza a tagok befizetéseinek helytelen kezelését, „elkótyavetyélését”.